

ÇİN-ABD REKABETİNDE GELİŞEN ÇİN-AB İLİŞKİLERİ

Murat ÇİÇEK*

Özet

Bu çalışmada Avrupa Birliği (AB) ve Çin arasındaki ilişkileri incelenmiştir. Çin –ABD küresel rekabetinin yanı sıra Soğuk Savaştan sonra oluşan yeni düzenin ilişkilere yansımaları ile ilgili değerlendirmelerde bulunulmuştur. Diğer çalışmaların aksine AB ile Çin arasındaki ilişkilerin sadece ekonomik boyutla sınırlı olmadığı düşünülmektedir. Çin'in ABD ile yarışacağı varsayımına dayalı analizler doğrultusunda bu yarışın bir cephesi olarak AB görülmektedir. Ayrıca AB'nin Çin ile ilişkilerini ilerletmesi AB'nin hedeflediği liberal ilkelerin dışında mevcut ekonomik krizin oluşturduğu ortam neticesinde meydana geldiği ve Çin'in ise bundan yararlanarak AB üzerindeki, ABD'nin ekonomik ve siyasi üstünlüğünü kendi merkezine kaydırmak istediği düşünülmektedir. Bu ilişkileri oluşturmaya yönelik ekonomik faktörler ile birlikte Çin'in hedeflerinin incelendiği alternatif bir yaklaşım oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu yaklaşımın sonucunda Çin'in ABD'ye karşı AB üzerindeki siyasi ve ekonomik üstünlüğünü sağlayıp sağlamadığına yönelik analizler elde edilmiştir. Bu üstünlüğün veya AB ile olan ilişkilerin seyri hakkında değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Küresel Rekabet, Ekonomik İlişkiler/Hedefler, Stratejik Ortaklık, Çin, AB, Siyasi Hedefler

Abstract

This study examined relations between European Union (EU) and China. New order has made the evaluations of the reflection on the relationship after Cold War as well as China – US global rivalry. Unlike other studies are considering relationship between China and EU not to be limited only to the economic dimension. It has seen EU as an area of this rivalry that China is in line with analysis based on the assumption that compete with US. Also the EU's relationship with China to advance except the EU's objective of liberal principles as a result of the current economic crisis occurred and China's advantage is that on the EU, Its thought to want to get own center US's economic and political superiority. An alternative approach which China's goals examines has been tried to be created that aim to build these relationships with economic factors. Analysis as a result of this approach was obtained that China's against US whether confer political and economic superiority on EU. This superiority or about progress of relationship with EU evaluations are made.

Key Words: Global Rivalry, Economic Relationship/Goals, Strategic Partnership, China, EU, Political Goals

* Yalova Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

Giriş

AB – Çin ilişkileri 1975 yılından beri süregelen bir süreçtedir. 1978’de Çin – AET Ticaret ve İşbirliği Anlaşması imzalanmış ve aynı yıl Çin, Açık Kapı politikası çerçevesinde öncelikli olarak tarım sektöründe reformlar yapacağını beyan ederken, 12 şirkete de dış ticaret izni vermiştir. Avrupa Birliği Çin’in 1995’te kurulan Dünya Ticaret Örgütü’ne üye olması amacıyla geçiş süreci uygulanması yönünde bir proje sunmuş ve aynı yıl Brüksel, AB – Çin ilişkileri ile ilgili olarak ilk uzun vadeli stratejisini “Çin – Avrupa İlişkileri İçin Uzun Vadeli Bir Politika” başlığı ile açıklamıştır. 1998’de açıklanan “Çin İle Kapsamlı Bir Ortaklık İnşa Etme” bildirisi 15 Mayıs 2001’de AB’nin daha etkili bir Çin politikası geliştirmesi amacıyla “AB’nin Çin Stratejisi” olarak güncellenmiş ve kabul edilmiştir. Bu belge AB’nin bugünkü Çin politikasının ana çerçevesini çizmekteydi. 13 Ekim 2003’te oluşturulan yeni belgede 1998 ve 2001 bildirimleri tekrar gözden geçirilerek “AB – Çin İlişkilerinde Paylaşılan Çıkarlar ve Meydan Okumalar” adı altında güncellendi. Çin, AB ile ilişkilerle ilgili ilk politika belgesini 13 Ekim 2003’te açıkladı. Bu belgede Çin ile Avrupa arasındaki işbirliği alanlarının genişletilerek yoğunlaştırılması gerektiği üzerinde durulmaktaydı. Bu belgeler ve politikalar ilişkilere yeni bir aşama getirmiştir. Son yıllarda ise bazı aksamalara rağmen ilişkilerin artan eğilimi devam etmektedir ve bu ilişkilerin artan eğilimi hakkında yapılan çalışmaların çoğu, liberal argümanlar kullanılarak açıklama getirilmiştir. Çünkü Soğuk Savaşın bitmesinden sonra gücün anlamı silah ve askeri harcamalardan çok ekonomiye ve sermayeye kaydığı gözlemlenmiştir.¹²

Bu minvalde AB – Çin ilişkilerinin seçilme amacı; bahsedilen etkenlerle birlikte ilişkileri anlamak adına daha geniş bir çerçeve çizmektir. Bu ise realist paradigma ile değerlendirilecektir. Bu çalışmadaki araştırma konusu şudur ki; Çin’in AB ile olan ilişkilerinde ekonomik gücünü kullanarak siyasi hedeflerine ulaşma isteği³ ve 2002 yılından sonra gelişen bu ilişkileri; karşılıklı olarak yeni pazarlara açılma, 2008 yılı

¹ Martin Jacques, **When China Rules The World: The Rise of the Middle Kingdom and the End of the Western World**, London, Penguin Books, 2012, pp. 300-380

² Andrew Heywood, **Küresel Siyaset**, Çev.Nasuh Uslu – Haluk Özdemir, Ankara, Adres Yayınları, Şubat 2013, s. 605

³ Jacques, **a.g.e** s. 250-255

itibariyle AB'yi de etkileyen ekonomik kriz ve Çin'in ABD ile olan küresel rekabeti gibi faktörlerle açıklamaktır. Bu çerçevede AB – Çin ilişkileri; ekonomik ilişkilerle ve elde edilen ekonomik güç ile bir arada değerlendirilerek analiz edilmeye çalışılacaktır. Elde edilecek analizle AB – Çin ilişkilerinin hangi düzeyde sürdürüleceği ve Çin'in siyasi amacının gerçekleşebilme olasılığı üzerinde durulacaktır.

Bu çalışma üç temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde AB ve Çin'in ilişkilerinden elde edilmek istediği ekonomik çıkarlar hakkında inceleme yapılacaktır. İkinci bölümde bu çıkarlar doğrultusunda Çin'in iktisadi gücünü kullandığı durumun incelemesi yapılacak ve 2008 Ekonomik Krizin AB'ye etkisinin ilişkilerdeki derinliği hakkında iktisadi veriler ile durum desteklenmeye çalışılacaktır. Üçüncü bölümde Çin – ABD rekabetinin AB –Çin ilişkilerine olan etkisi incelenecektir. Sonuç bölümünde ise; Çin'in ilişkilerden beklentisinin ya da amacının gerçekleşip gerçekleşmeyeceği hakkında değerlendirme yapılacak ve AB – Çin ilişkilerinin önümüzdeki yıllarda ne seviyede devam edeceği ile ilgili görüşler ortaya konulacaktır.

“Çin uykudan uyandırdığı zaman dünyayı sarsacak”

Napoleon Bonaparte – Fransa İmparatoru (1804 – 1815)

1. Literatür İncelemesi

Ekonomik güç yapısı devletlerarası ilişkilerin önemli bir kısmını oluşturur. Bu konu hakkında literatürde geniş bir araştırma söz konusudur. Avrupa Birliği (AB) – Çin ilişkileri hakkında incelemeler liberal teorinin bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Bu konu hakkında realist bakış açısı ise yeterli düzeyde değildir. AB – Çin ilişkileri 2002 yılından sonra ciddi bir ivme kazanmış ve ilişkilerin seyri genellikle ekonomik kazanımlarla devam ettiği literatürde gözlenmiştir. (EU 2002-2006; 2007-2013; Shambaugh-Yahuda 2008: 127-145) Siyasi kazanımlar elde etme amacının yine ekonomik bir bağlanışlıkla söz konusu olacağı belirtilmiştir. Ekonomik kazanımlar sayesinde Çin'in AB'ye bağımlı olacağı ve Çin'in Batı normlarına uygun hale geleceği söylenmiştir.(Örmeci 2013:9; Casarini 2013: 1-4; Bersick, v.d. 2006: 7-12) Aynı düşünce Çin açısından da düşünüldüğü, literatürde bahsedilmiştir. Çin'in Batıya kendisine bağımlı yaparak siyasi merkezi Asya'ya kaydıracağı düşünülmektedir. (Jacques 2012: 250-255; Karaca 2008: 25-30; Örmeci 2013: 2-4; Yılmaz 2008: 75-90)

Karşılıklı pazarlara açılma isteği ile ilgili literatürde AB açısından iki değerlendirme mevcuttur. Liberal bakış açısıyla değerlendirmek gerekirse; AB, Çin pazarına girerek ekonomik gelir elde etmek ve bu pazarda önemli bir aktör olmak istemektedir. (Medeiros 2009:114; Karaca 2008: 48-54) Ayrıca AB, Çin için düşündüğü demokratikleştirme ve insan haklarına saygı gibi liberal değerlerin ekonomik ve siyasi diyalog oluşturarak Çin'e yayılacağını düşünmektedir. (EU 2002-2006; 2007-2013; Shambaugh-Yahuda 2008: 127-145; Snyder 2009: 55-76) AB, karşılıklı bağımlılık oluşturma adına - bazı kısıtlamalara koysa bile - Çin mallarını kendi pazarında olmasına izin vermektedir. (Casarini 2013:1-4; Bersick, v.d. 2006: 7-12; Cabestan 2006: 11-38; Edmons 2002: 1-9)

Güvenlik açısından değerlendirenler ise şunlar söylemektedir; AB daha doğrusu Batı, Çin'i potansiyel bir güç merkezi olarak görmektedir. Bu gücü silahlı bir güce çevirerek Batı'yı tehdit etmemesi için ticaret yaparak Çin'in potansiyel silahlı güç olma durumunu engellenebileceği düşünülmektedir. Çünkü oluşacak karşılıklı

bağımlılık sayesinde Çin, Batı'yı tehdit edemeyecek duruma geleceği düşünülmektedir. (Kissinger 2002: 243; Jacques 2012: 250-255; Karaca 2008: 25-30)

Çin açısından değerlendirenler şunları söylemektedir; Çin de Avrupa pazarından faydalanmak istemektedir. Ayrıca Çin, bu ticaret ilişkisinin kendisi açısından bir önemi daha vardır. AB Çin serbest piyasa ekonomisini tanımamaktadır. (Medeiros 2009:116; Casarini 2013:1-4; Snyder 2009:767) Daha doğrusu Çin'in Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)'nün tüm koşullarını sağlamadığını bunun için Çin'e kısıtlamalar getirildiği dile getirilmektedir. (Örmeci 2013:9; Casarini 2013: 1-4; Bersick, v.d. 2006: 7-12) Çin bunu aşmak adına AB'nin bölünmüş yapısını kullandığı öne sürülmüştür. (Özay-Lumbur 2014; CRI online 2012) AB üye ülkeleriyle ikili ticaret ilişkileri geliştirmeye daha meyilli olduğu söylenmektedir. (Dinç 2011: 100; Medeiros 2009:114; Karaca 2008: 23-54; Shambaugh-Yahuda 2008: 127-132)

Başka bir görüşte ise şu varsayımlar yapılmaktadır; Çin AB'yi ya da üye ülkeleri ticaret yaparak kendine bağımlı hale getirmeye çalışmaktadır. (Örmeci 2013: 9-11; Jacques 2012: 250-290) Bu sayede Avrupa pazarında söz sahibi olabilecek ve AB'nin kısıtlamalarına rağmen siyasi bir figür olarak Avrupa'da kendine yer edinecektir. (Jacques 2012: 301-320; Moderios 2009: 116; Dinç 2011: 100-101; Yılmaz 2008: 77-98) Çin kendini ekonomik ve siyasi bir güç olarak görmektedir. (Örmeci 2013: 2-4; Yılmaz 2008: 75-90; Jacques 2012: 275-280) AB'ye ise sadece ekonomik bir pazar ya da ekonomik bir bütünleşme olarak bakmaktadır. (Dinç 2011: 100-105) Bu pazardan ise faydalanmak ve AB'nin kısıtlamalarına karşın kendini ispatlamak niyetinde olduğu düşünülmektedir.

AB'deki ekonomik kriz literatürde Çin için bir fırsat yarattığından ve AB'nin kısıtlayıcı tavırları, ekonomik krizle birlikte yumuşama gözlendiğinden bahsedilmiştir. (Örmeci 2013: 9; Evenett, v.d. 2013:395; Vogt 2012: 219-228) Bunun nedenine bakıldığında AB'nin dış politikaya liberal argümanlarla yaklaştığı için bu yumuşama eğiliminin olduğu varsayılmaktadır. (Dinç 2011: 100; Salmon 2004: 447-468; Sangiovanni: 2011; 193-206)

Başka bir görüş ise şunları belirtmektedir; AB'nin Çin'in ekonomik gücünden yararlanarak ekonomik krizin etkilerini azaltmaya çalıştığı ve bu yüzden Çin ile olan diyaloglarını sıklaştırdığı belirtilmiştir. AB üye ülkelerinin Çin ile ikili ilişkileri bu dönemlerde daha arttığı ve ekonomik krizle beraber Çin'in ikili ilişkilerdeki yaklaşımlarının da arttığı vurgulanmıştır. (Tüysüzoğlu 2014; Örmeci 2013: 9; Jacques 2012: 275-280; Özay-Lumbur: 2012)

Ekonomik verilere bakıldığında AB – Çin ilişkilerinin ekonomik kriz sonrası gelişimini destekleyen göstergeler mevcuttur. Çin'in 2012 yılında AB'ye yaptığı yatırım 2008 yılına göre artış göstermiştir.

Literatür incelendiğinde günümüzün güç anlayışı silahlanma yarışından çok ekonomik güce kaydığı varsayılmaktadır. (Jacques 2012: 300-380; Heywood 2013: 605; Yılmaz 2008: 82-92; Dinç 2011: 115-121) Çin – ABD rekabeti bu açıdan AB ile ilişkilerde önemli bir boyut kazandığı düşünülmektedir. Zira literatürde Çin – ABD rekabeti çokça bahsedilmektedir.

Çin – ABD rekabetini güvenlik açısından değerlendirenler şunları söylemektedir; Batı'nın, Çin'in potansiyel gücünü dengelemek için Çin'in kendilerine bağımlı olmasına çalıştıklarını belirtmiştir. (Huntington 2002: 246-256; 267-271; 322-356; Jacques 2012: 250-255; Karaca 2008: 25-30) Literatürde potansiyel olarak büyük devletler içinde en fazla yükselen ve 21. yüzyılın süper güç adayı ülkenin Çin olduğunu ifade etmektedir. 2015 yılında süper güç olacak Çin'in ekonomisinin büyüklüğü ya ABD'ninkine eşitlenecek ya da onu geçeceği düşünülmektedir. Bu ihtimalden dolayı literatürde Çin'i durdurmak için ticaret yapılması gerektiği vurgulanmıştır. (Kissinger, 2002: 241)

AB üye ülkelerinin bir kısmının Çin'den çekindikleri ve AB ile olan ilişkilerini sakıncalı buldukları belirtilmektedir. (Cabestan 2006: 11-38; AB Haber 2012; Medeiros 2009:114) Bunun nedeni ise ABD ile AB arasında olan kültürel ve siyasi bağlar olduğudur. (Huntington 2002: 246-256) Yani ABD – Çin rekabeti bazı AB üyesi ülkeleri için Çin'in eylemlerinin sakıncalı bulunmasına ve rekabetin sıcak çatışmaya dönmemesi adına ticari ilişkilerin gelişmesine neden olduğu düşünülebilir.

Çin açısından değerlendirmede bulunanlar şunları belirtmektedir; ABD'nin Asya-Pasifik bölgesindeki varlığı Çin'i rahatsız ettiği düşünülmektedir. (Yılmaz 2008: 77-98; Mearsheimer 2013; Mearsheimer 2012; Huntington 2002: 246-256) Çin – ABD rekabetinin AB ile olan ilişkilerine yansımaları siyasi bir amaç olarak değerlendirenler (ABD'nin Asya'daki varlığına karşı, Çin'in Avrupa'daki varlığı) (Jacques 2012: 600-820) ve Çin'in ABD'nin elinden Avrupa pazarını almak gibi değerlendirmeler mevcuttur. (Jacques 2012: 90-98; Moderios 2009: 116; Yılmaz 2008: 77-98) Bunun dışında Çin, Batı'nın (AB ve ABD) zamanında kendisini küçük düşürdüğünü unutmayarak hareket ettiği vurgulanmıştır. (Huntington 2002: 322-356)

Bu çalışmada AB – Çin ilişkilerini karşılıklı pazarlara açılma, AB'deki ekonomik kriz ve Çin – ABD rekabeti gibi etkenlerin nasıl şekillendirdiğini inceleyecektir. Ancak bu konu hakkındaki çalışmalar sadece ekonomik perspektiften yaklaşmış siyasi boyutu pek irdelenmemiştir.

2. Metodoloji

Çalışmamızda kavramları ile birlikte uluslararası ilişkiler teorilerinden olan realist/neorealist yaklaşım etkili olacaktır. Bu yaklaşımın güç ve güvenlik konusundaki tespitleri ve söylem analizleri AB – Çin ilişkilerinde karşılığını bulabilmektedir. Bu noktada Çin'in politikalarında siyasi ve ekonomik güç elde etme çabası ve bu gücü kullanmak için girdiği arayışlar ile makaleler, kitaplar, raporlar, ekonomik veriler, görsel ve yazılı basın ile internet kaynaklı haberler incelenmiştir.

Bu incelemeden sonra Çin Halk Cumhuriyeti'nin dış politikaya realist yaklaştığı görülmektedir. Bu yaklaşımla çalışmanın ilk bağımsız değişkeni karşılıklı pazarlara açılma isteği incelenmiştir. Akademisyenler ve yazarlar, savunma harcamaları gibi ölçümlerin dışında ekonomik gücün, siyasi güç olarak nasıl kullandığına bakılarak da değerlendirilebileceğini söylemişlerdir. Bu tür değerlendirilmelerin ölçülmesinde yöntem olarak ekonomik veriler (Observatory of Economic Complexity, Eurostat, OECD), internet kaynaklı haber siteleri ve siyasi söylemler incelenmiştir.

Çin'in hegemonik güç olma arzusu ve siyasi güç politikalarının temel göstergesi sahip olduğu ekonomik güçten kaynaklandığı gözlenmiştir. Bu gücü kullanmada başarılı olduğu durumlar da görülmüştür. Bununla birlikte çalışmanın diğer bir bağımsız değişkeni 2012 Ekonomik Krizinin, Çin'in AB üzerindeki siyasi ve ekonomik gücü incelenmiştir. Bu gücün ölçülmesinde yöntem olarak ekonomik veriler (World Bank, IMF, Euromonitor, Eurostat, European Commission) ile devlet yetkililerin söylemleri ve internet kaynaklı haber siteleri incelenmiştir. Elde edilen veriler ve değerlendirmeler ile ilgili analizde bulunulmuştur.

Bu analizden sonra ise çalışmanın son bağımsız değişkeni Çin'in ABD ile olan rekabetinin AB ile olan ilişkisine yansımaları incelenmiştir. Öncelikle ABD ile Çin'in sıcak çatışma riski ile ilgili akademisyenlerin değerlendirmeleri incelenmiştir. Bunun için bu ülkelerin birbirlerine karşı ekonomik bağlanmışlıkları veriler (Congressional Research Service, U.S. International Trade Commission DataWeb, Global Trade Atlas) ile elde edilmiştir. Bu veriler ışığında çatışmanın veya rekabetin hangi boyutta ilerleyeceği üzerine analizde bulunulmuştur. Bununla birlikte ABD'nin Çin'i çevreleme/güvenlik politikası incelenmiştir. Bu analizleri yaparken realist/neorealist boyutta yaklaşan akademisyenlerin ve yazarların görüşleri ve söylemleri ile internet kaynaklı haberler ölçüt olmuştur. Bu analizle birlikte Çin'in, AB ile olan ilişkilerin sürekliliği ile ilgili ve AB üzerindeki siyasi ve ekonomik gücünün nasıl bir politikada ilerleyeceği üzerine değerlendirmelerde bulunulmuştur.

3. Karşılıklı Pazarlara Açılma İsteği

Soğuk Savaştan sonra yeni bir dünya sistemi oluşmaya başlamış; iki kutuplu yapı sona ermiş ve “küreselleşme” dediğimiz olgu ortaya çıkmıştır. Küreselleşme ile birlikte devletler arasındaki etkileşim hızlanmıştır. Bu etkileşimle ve yeni düzen ile birlikte ülkeler ekonomileri liberalleştirilmeye başlanmış ve yeni pazarlara girme ihtiyacı duyulmuştur. Bu sayede ikili ve\veya çok taraflı ilişkiler gelişme göstermiştir.⁴⁵⁶

Buradan hareketle AB – Çin ilişkileri bu duruma örnek gösterilebilir. AB – Çin ilişkilerinin şekillenmesinde önemli bir faktör olarak “karşılıklı pazarlara açılma isteği” rol oynamaktadır. Bu durum küreselleşme ile birlikte ortaya çıktığı düşünülse de ilişkiler 1975 yılından beri süregelmektedir. Soğuk Savaş döneminde Çin Sovyetler Birliği’nin baskısından kaynaklı ABD ve Avrupa ile ilişkilerini geliştirmeye yönelmiştir. AB (O zaman için Avrupa Topluluğu) ve Avrupa devletleri ile ilişkiler kurmuştur. Lakin 2002 yılında karşılıklı stratejik partnerlik kurulması ilişkilere yeni bir ivme kazandırmıştır.⁷⁸⁹¹⁰ Bunun sonucunda her ikisi de ekonomik ve siyasi diyaloglarını üst seviyelere çıkarmayı hedeflemişlerdir.

Çin dünyaya kendini kabul ettirmek adına Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)’ne 2001 yılında üye olmuş ve nispeten serbest piyasa koşullarını kabul etmiştir. 2002 yılında ise AB ile stratejik partnerlik kurmuş ve ekonomik ilişkilerin yanı sıra siyasi diyalog oluşturulmaya çalışılmıştır.¹¹

⁴Andrew Heywood, **Küresel Siyaset**, Çev.Nasuh Uslu – Haluk Özdemir, Ankara, Adres Yayınları, Şubat 2013, s. 133-134

⁵Ertan Efeğil – Neziha Musaoğlu, “Soğuk Savaş Sonrası Dönemin Uluslararası Sisteminin Yapısına İlişkin Görüşler Üzerine Bir Eleştiri”, **Gazi Akademik Bakış**, Cilt: 2, Sayı: 4, Yaz 2009, s. 8-9

⁶Muzaffer Ercan Yılmaz, “Soğuk Savaş Sonrasında Yeni Dünya Düzeni”, **Akademik Bakış**, No: 17, Temmuz-Ağustos-Eylül 2009, s.10

⁷Evans S. Medeiros, **China’s International Behavior: Activism, Opportunism and Diversification**, Santa Monica/Los Angeles, RAND Corporation, 2009, pp. 115-118

⁸Immanuel Wallerstein, **Bildiğimiz Dünyanın Sonu**, Çev.Tuncay Birkan, İstanbul, Metis Yayınları, Nisan 2012, s.44-46

⁹Bkz.: European Commission; (2001), “Country Strategy Paper on China, 2002-2006”

¹⁰Bkz.: Francis Snyder, **The European Union and China: 1949-2008**, Portland/Oregon, Hart Publishing, 2009, pp. 8-54

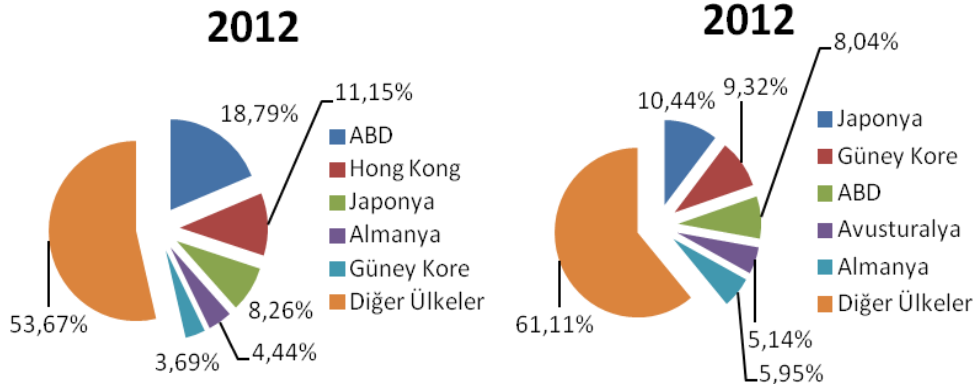
¹¹**A.g.e** s. 54-275

3.1. AB'nin Çin Pazarındaki Konumu ve Hedefi

AB ve Çin'in ekonomik ilişkilerinde AB'nin Çin pazarından önemli bir pay alma güdüsü yatmaktadır. Bu güdüyü AB'nin Çin pazarında önemli bir aktör olma hevesi tetiklemektedir.¹² Nitekim 2002 yılından sonra AB'nin Çin pazarında önemli bir aktör konumuna eriştiği görülmüştür. AB üyesi ve lider ülkesi konumunda olan Almanya, Çin'in gerçekleştirdiği ihracat ve ithalatta ilk beşte yer alarak önemli bir aktör olduğunu göstermektedir.

Şekil 3.1.1: Çin'in Ülkelere Yaptığı İhracat Ülkelerden Yaptığı İthalat

Şekil 3.1.1: Çin'in

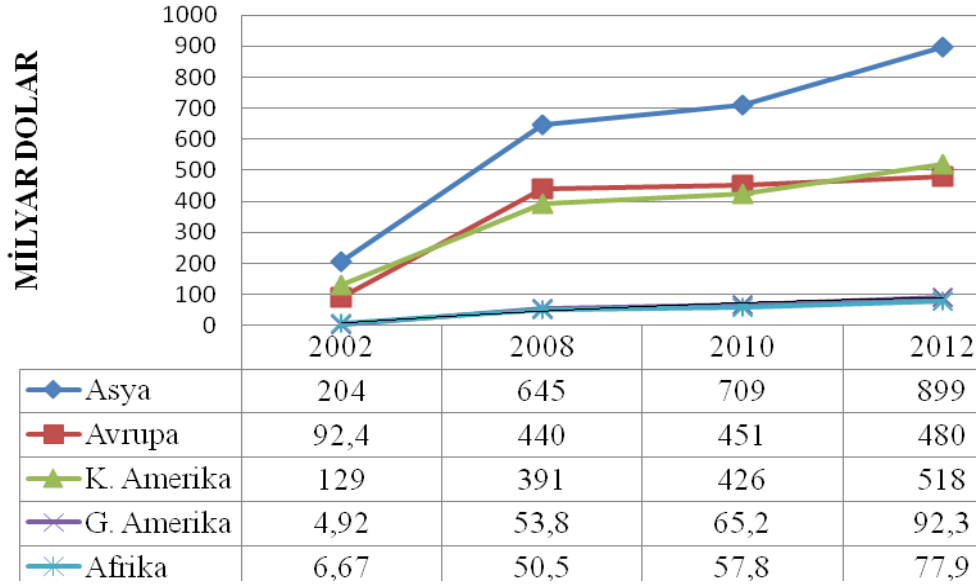
Kaynak: Observatory of Economic Complexity¹³

Bununla birlikte Avrupa'nın Çin pazarındaki rolü ihracat ve ithalat verileriyle ortaya konmaktadır. 2002'den sonra hızlı bir yükseliş gerçekleşmiş ve Çin'in en önemli ticaret ortaklarından birisi olmuştur.

¹² Medeiros, a.g.e., s.116

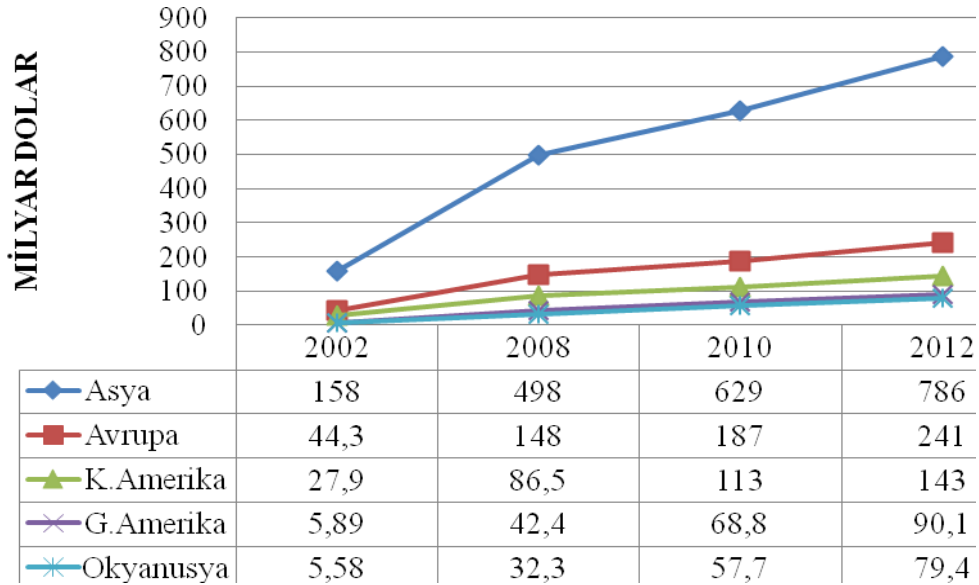
¹³ Observatory of Economic Complexity, "Çin Tarafından İthalat ve İhracat", http://atlas.media.mit.edu/explore/tree_map/hs/export/chn/all/show/2012/, Erişim Tarihi: 25.12.2014

Şekil 3.1.3: Çin'in Yaptığı İhracat

Kaynak: Observatory of Economic Complexity¹⁴

Şekil 3.1.4: Çin'in Yaptığı İthalat

Kaynak: Observatory of Economic Complexity¹⁵

¹⁴ A.g.e. http://atlas.media.mit.edu/explore/tree_map/hs/export/chn/all/show/2012/, Erişim Tarihi: 25.12.2014

¹⁵ A.g.e. http://atlas.media.mit.edu/explore/tree_map/hs/export/chn/all/show/2012/, Erişim Tarihi: 25.12.2014

Bunun dışında AB'nin Çin devleti için hedeflediği politik bir ajandası mevcuttur. "Country Strategy Paper on China (2002-2006)" ile AB'nin Çin politikasını 4 madde ile özetlemek gerekirse¹⁶;

- 1) Geliştirilmiş politik diyalog yoluyla Çin'i daha fazla dünya devleti olarak angaje etmek
- 2) İnsan haklarına saygılı ve kanunlara dayanan açık topluma geçişini desteklemek
- 3) Dünya ekonomisine entegrasyonunu teşvik etmek ve sosyal-ekonomik reformları desteklemek
- 4) Çin devletinde AB algısının olumlu yönde geliştirilmesi

AB, bu ve buna benzer liberal değerlerin ekonomik ve siyasi diyalog¹⁷ yoluyla yayılacağını düşünmektedir. Karşılıklı bağımlılık çerçevesinde Çin'in Batı değerleri etrafında dönüştürülmesi ve yönlendirilmesiyle Çin'in potansiyel tehdit olma durumunun önüne geçilmek istenmektedir.¹⁸ Nitekim Çin, dünya ile ticaret yapmak adına DTÖ'ye üye olmuş ve dünya ekonomisine entegre olmaya çalışmaktadır. Bu entegrasyon çabası Çin'in bazı liberal değerleri kabul ettiğinin göstergesidir. Bunun yanında Çin devletinin de Avrupa pazarından faydalanmak niyeti bulunmaktadır. Lakin AB, Çin'in DTÖ'nün tüm kriterlerini karşılamadığı gerekçesiyle engellemeler koymakta ve Çin serbest piyasa ekonomisini tanımamaktadır.²⁰

3.2. Çin'in Avrupa Pazarındaki Konumu ve Hedefi

AB ve Çin arasındaki ekonomik ilişkilerin karşılıklı bağımlılık çerçevesinde geliştiği göz önünde bulundurulduğunda pazarlardan elde edilen payların ve konumların tek taraflı olmadığı iki taraf içinde avantajlar içerdiği görülmektedir. Nitekim aşağıdaki istatistiklerden görüleceği üzere Çin'in Avrupa pazarında önemli bir aktör konumuna

¹⁶ Sebastian Bersick, "Europe in Asia", in **International Relations of Asia**, Ed. by. David Shambaugh, Michael Yahuda, , Lanham/USA, Rowman&Littlefield Publishers, INC., 2008, p.109-110

¹⁷ ASEM süreci ile ilgili bkz.: Sebastian Bersick, v.d., **Multiregionalism and Multilateralism Asian-European Realities in a Global Context**, Amsterdam, Amsterdam University Press, 2006, pp.7-13

¹⁸ A.g.e. p.117-118

¹⁹ Bkz.: Henry Kissinger, **Does America Need a Foreign Policy? : Toward a Diplomacy for the 21st Century**, London, Simon&Schuster, 2002, pp.241-243

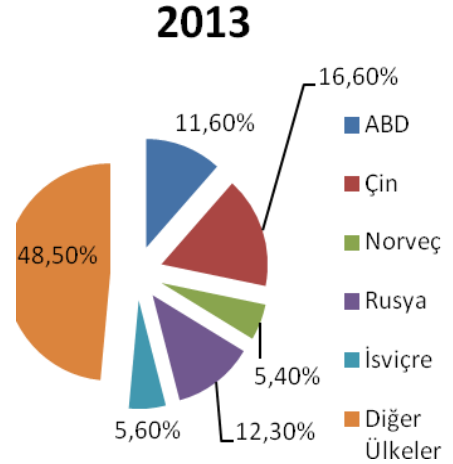
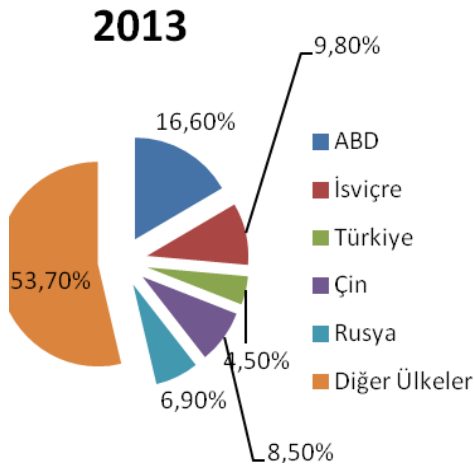
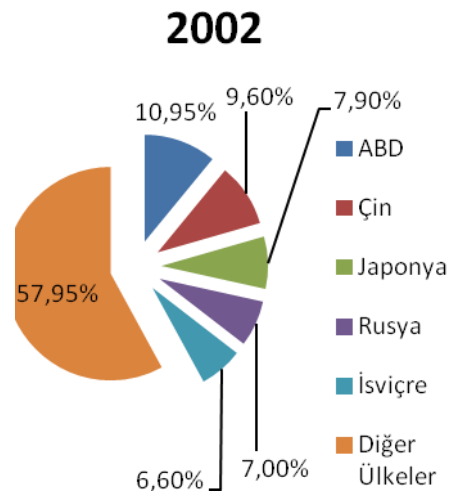
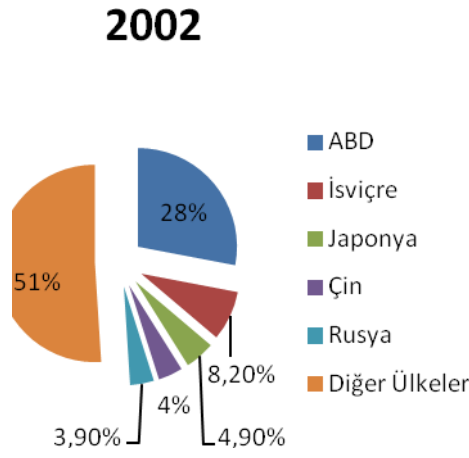
²⁰ Snyder, a.g.e., s.309-557

²¹ Bkz.: Ozan Örmeci, "21. Yüzyılda ABD-Çin Rekabeti", **SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 29, 2013, s.1-14

geldiği görülmektedir. Yine aynı şekilde 2002'den sonra ithalat ve ihracat rakamlarının da gösterdiği üzere bir artış söz konusudur.

Şekil 3.2.1: AB'nin Ülkelere Yaptığı İhracat Ülkelerden Yaptığı İthalat

Şekil 3.2.2: AB'nin

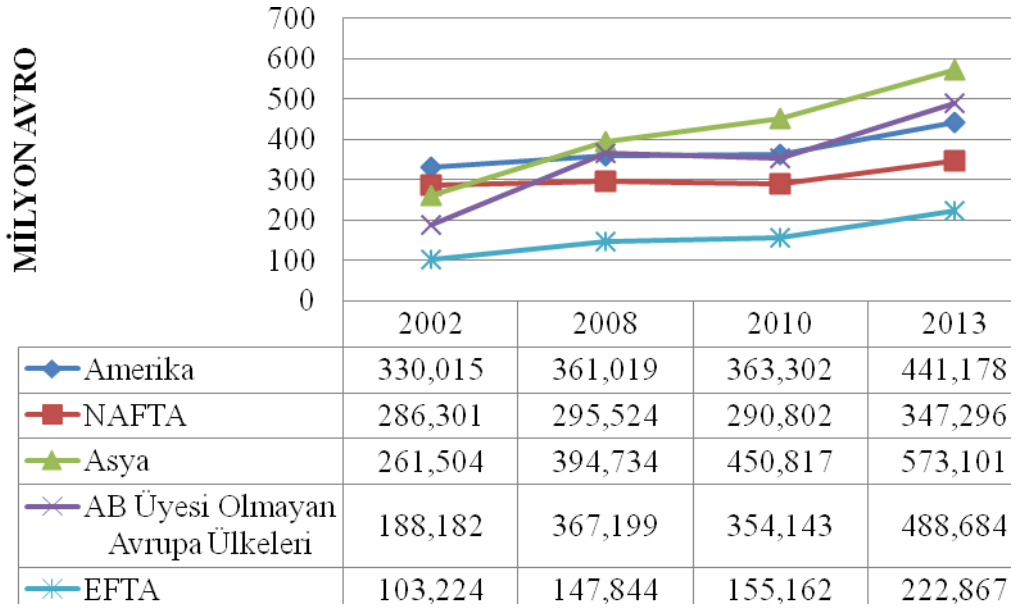

Kaynak: Eurostat - 2014²²

²² Eurostat, "Extra-EU Trade by Partner"
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ext_lt_maineu&lang=en , Erişim Tarihi: 14.11.2014

Bununla birlikte Asya, AB'nin ithalat ve ihracatında önemli bir aktör konumunda yer almaktadır. Ekonomik ilişkiler, yıllar ilerledikçe rakamlara yansımış ve Asya'nın konumu değişmiştir. Ve Çin Asya'nın merkezi olarak değerlendirildiğinde²³ elde edilen ekonomik kazanç doğal olarak Çin'i de etkilemektedir.

Şekil 3.2.3: AB'nin Yaptığı İhracat

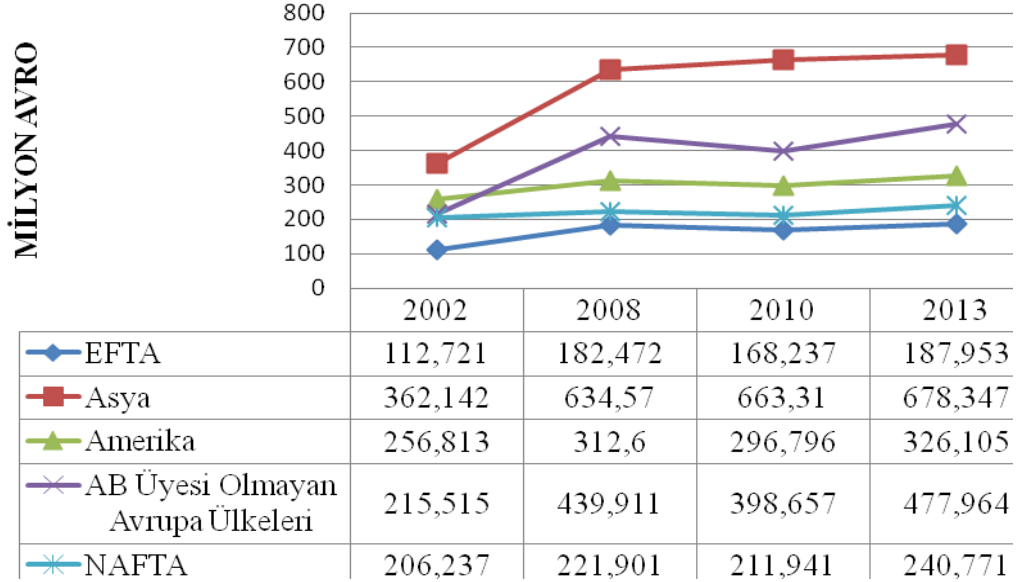

Kaynak: Eurostat - 2014²⁴

²³ Çin kendini "Orta Krallığın Merkezi" olarak görmektedir. Kendisini merkez yani güneş olarak nitelendirir ve dünya onun etrafında döner. Bundan dolayı Asya'nın kazancı doğal olarak Çin'in kazancıdır. Çin'in kazancı da onların kazancı anlamına gelmektedir. Bkz.: Samuel S. Kim, "The Evolving Asian System", in **International Realities of Asia**, Ed. by. David Shambaugh, Michael Yahuda, Lanham/USA, Rowman&Littlefield Publishers, INC., 2008, p. 35-53

²⁴ Eurostat, a.g.e., http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ext_lt_maineu&lang=en , Erişim Tarihi: 14.11.2014

Şekil 3.2.4: AB'nin Yaptığı İthalat

Kaynak: Eurostat - 2014²⁵

Bunun yanında Çin, AB'nin entegrasyon sürecini tamamlayamamış politik yapısını avantaja dönüştürerek üye ülkelerle ikili ilişkiler yöneldiği görülmektedir.²⁶ Çin'in bu ikili ilişkilerden beklentisi ekonomik kazanç sağlamanın yanında üye ülkeleri kendisine bağımlı hale getirmeyi düşünmektedir.²⁷²⁸²⁹ Bu sayede Avrupa pazarında söz sahibi olabilmeyi ve AB'nin kısıtlamalarına rağmen siyasi bir aktör olarak Avrupa'da kendine yer edinmeyi düşünmektedir.³⁰ Nitekim aşağıdaki ekonomik veriler Çin'in geliştirdiği ikili ilişkilerin bir yansıması olarak düşünülebilir. Keza Çin'in ekonomik kazancı önemli bir artış göstermektedir.

²⁵ Eurostat, a.g.e., http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ext_lt_maineu&lang=en, Erişim Tarihi: 14.11.2014

²⁶ Bkz.: Cengiz Dinç, "Sivil Güç – Realist Oyuncu İkileminde Avrupa Birliği'nin Küresel Konumu", **Uluslararası Hukuk ve Politika**, Cilt:7, Sayı: 28, 2011, s.101

²⁷ Mederios, a.g.e., s.121-124

²⁸ Örmeci, a.g.e., s.9-11

²⁹ Jacques, a.g.e., pp. 151-194

³⁰ A.g.e., s. 290-295

Tablo 3.2.1: Çin'in Üye Ülkelere Yaptığı Yatırım (FDI Flows)

ÜLKE	2002	2012
Lüksemburg	1,1 Milyon USD	5,799,2 Milyar USD
Belçika	49 Milyon USD	1,619,5 Milyar USD
Danimarka	-111 Milyon USD	1,010,0 Milyar USD
Birleşik Krallık	-	305,9 Milyon USD
Almanya	-147 Milyon USD	237,8 Milyon USD

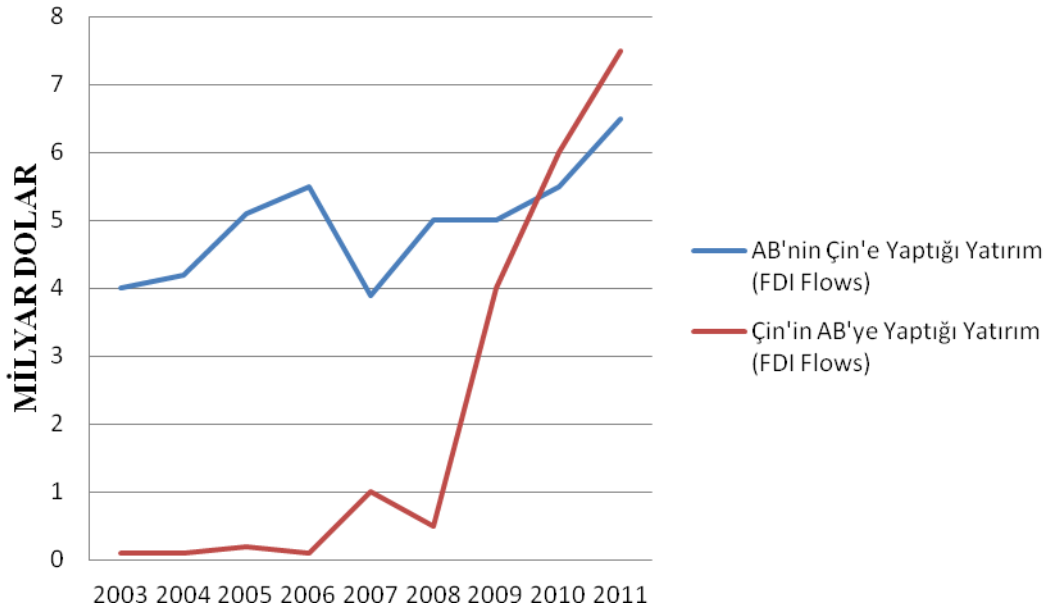
Kaynak: OECD³¹

Tablo 3.2.2: Üye Ülkelerin Çin'e Yaptığı Yatırım (FDI Flows)

ÜLKE	2002	2012
Almanya	623,9 Milyon USD	5,633,7 Milyar USD
İtalya	13,2 Milyon USD	4,371,7 Milyar USD
Lüksemburg	7,9 Milyon USD	3,483,8 Milyar USD
Fransa	562,6 Milyon USD	2,195,4 Milyar USD
Birleşik Krallık	1,135,6 Milyar USD	1,439,0 Milyar USD

Kaynak: OECD³², KPMG - 2014³³

Şekil 3.2.5: Yabancı Direkt Yatırım Akışı (FDI Flows) 2003 - 2011

Kaynak: Antwerp Management School 2013/2014³⁴

³¹ OECD, "FDI Flows by Partner Country",

http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=FDI_FLOW_PARTNER, Erişim Tarihi: 11.12.2014

³² A.g.e., http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=FDI_FLOW_PARTNER, Erişim Tarihi: 11.12.2014

³³ KPMG Global China Practice, "Investment in China: Number and Trends", 2013, pp. 3-23

Bu rakamlar Çin'in Avrupa sermayesini kendisine başarılı bir şekilde çektiğini, göstermektedir. Çin yatırımları, yukarıdaki şekle göre 2006 yılına kadar etkili olmamasının nedeni hakkında AB'nin Çin'e getirdiği kısıtlamalar olduğu düşünülebilir. Ama Çin geliştirdiği ikili ilişkilerle birlikte pazara girişi hızlanarak devam etmektedir. Üye ülkeleri iktisaden kendisine bağımlı yaparak ekonomik bir güç elde ettiği veriler ile desteklenmektedir.

Her ne kadar AB, Çin'e karşı silah ambargosu uygulasa da AB üye ülkeleri Çin'e savunma teknolojisi satışı yapmaktadır. Çin'e savunma teknolojisi ve ürün satışında İsrail'den sonra Fransa, Almanya ve İtalya gibi AB üyesi ülkeler gelmektedir.³⁵³⁶³⁷ Bu da Çin'in AB'nin bütünleşmemiş yapısını kullanarak üye ülkelerle geliştirdiği ikili ilişkilerin ürünü olduğu yorumlarına neden olmaktadır.

3.3. Değerlendirme

“Bir ülkenin süper güç olarak tanımlanmasının üç temel göstergesi ekonomik, siyasi ve askeri gücün global anlamda kendisini hissettirmesidir.”³⁸ Hem AB hem de Çin süper güç olma adına ekonomik kazanç elde etme güdüsüyle hareket etmektedir. Bu sebepten dolayı günümüzün şartlarına uyarak pazarlarını birbirlerine açmışlardır. Lakin bu ilişki tarafların birbirlerine karşılıklı bağımlılık oluşturmalarına neden olmuş ve yıllar ilerledikçe bu bağımlılık derinleşmeye başlamıştır.³⁹

Çin elde ettiği ekonomik güç sayesinde günümüzde süper güç konumuna yükseldiği düşünülebilir. Elde ettiği bu güç ile birlikte Avrupa pazarında kendine yer bulmuş ve Avrupa sermayesini kendisine çekmeyi başarmıştır. Karşılıklı pazarlara açılma da

³⁴ Antwerp Management School, “Euro-China Investment Report 2013/2014”, 26.09.2013, pp. 10

³⁵ Sait Yılmaz, “Yükselen Güç Çin'in Güvenlik Politika ve Stratejileri”, **Stratejik Araştırmalar Dergisi**, Cilt:2, Sayı:1, 2008, s. 93

³⁶ Stuart McMillian, “Europe's Arms Trade with China”, **The Strategist**, February 11, 2014, <http://www.aspistrategist.org.au/europes-arms-trade-with-china/>, Erişim Tarihi: 15. 11. 2014

³⁷ Voice of America (VOA), (2013), “Chinese Military's Secret to Success: European Engineering” <http://www.voanews.com/content/chinese-military-secret-to-success-european-engineering/1814104.html>, Erişim Tarihi: 15.11.2014

³⁸ Alaattin Kızıltan, “Tek Kutuplu Bir Dünyada Çin Halk Cumhuriyeti'nin Süper Güç Olabilirliği”, **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:5, Sayı:1, t.y. , s.46

³⁹ Nicola Casarini, “The EU-China Partnership: 10 Years on” **EUISS – European Union Institute for Security Studies**, No. 35 (Brief Issue), October 2013, pp.1-4

karlı olan tarafın Çin olduğu düşünülebilir ki ekonomik göstergeler de bize bunu göstermektedir. AB – Çin ilişkilerinde ekonomik kazancın karşılıklı çıkara dayandığı her iki tarafında bunu gözetdiği görülmektedir.

AB, siyasi bütünleşme sürecini başarılı bir şekilde sağlayamazsa elde ettiği ekonomik güç kendisini süper güç olma konumuna erdirtmeyeceği bilmelidir. Bununla beraber AB'nin önemli partnerleri AB'yi küresel bir güç olarak görmemektedir.⁴⁰ Bununla beraber Çin'in de AB üye ülkeleriyle neden ikili ilişkilere daha yakın olduğu ile ilgili bir değerlendirme olabilir. Çin, AB'yi büyük bir ekonomik partner olarak görmekte ama siyasi bir aktör olarak değerlendirmemektedir.⁴¹ Bu da AB'nin Çin ve Asya için düşündüğü politikaları ile ilgili ne kadar ciddiye alındığının göstergesi olabilir.⁴²

4. AB'deki Ekonomik Kriz

2008 Küresel Ekonomik Kriz AB'yi de etkilemiş ve etkisi hala devam etmektedir. Doğal olarak AB – Çin ilişkileri de bu krizden etkilenmiştir. Ekonomik kriz yüzünden ilişkilerin iktisadi anlamda gerilemesi tahmin edilirken aksi bir durum gözlenmiştir.⁴³ Ama bu kriz sayesinde Çin'in etkisi Avrupa'da daha hissedilir olmuş ve kriz nedeniyle Batı sermayesi ağırlık merkezini Çin'e doğru kaydırmıştır.⁴⁵

⁴⁰ Bkz.: Mette Eilstrup Sangiovanni, “Why a Common Security and Defence Policy is Bad for Europe”, **Survival**, Vol.45, No. 3, 2011, pp.193-206

⁴¹ Bkz.: Trevor Salmon, “United in its Diversity (or Distunited in Adversary): That is The Question for the European Union and European Security and Defence Policy”, **Perspectives on European Politics and Society**, Vol. 5, No.3, 2004, pp.447-468

⁴² Mesela İnsan hakları ve ekonomik politikalar bakımından üye ülkelerin, Çin'e yönelik siyasetlerinde bir birliktelik yoktur. Bu AB'nin bütünleşmemiş yapısından kaynaklanmaktadır. Ekonomik bir sermayesi ve gücü olsa bile siyasi anlamda gücü olmaması Çin için bir anlam ifade etmemektedir. Bkz: Dinç, **a.g.e.**, s.101

⁴³ Örmeci, **a.g.e.**, s.9

⁴⁴ Bkz.: Simon J. Evenett, v.d., “What is Holding Back EU Exports to China”, **Journal of Economic Integration**, Vol. 28, No.3, September 2013, pp. 395-396

⁴⁵ Konu ile ilgili bkz.: Jacques, **a.g.e.**, s.346-351

4.1. Çin'in Ekonomik Gücü

Çin'in Avrupa pazarında etkili olmasının nedeni ile ilgili olarak; elde ettiği ekonomik gücü kullandığı ve bu gücü yer yer siyasi bir karta dönüştürdüğü görülmüştür.⁴⁶ Bu yüzden ekonomik kriz Çin için bir fırsat oluşturmuş, ekonomik gücü ve pazarı sayesinde Avrupa'da kendine önceki yıllara nazaran daha rahat yer bulmuştur.⁴⁷ AB ve üye ülkeler Çin'in pazarından ve iktisadi gücünden istifade etmek istedikleri görülmektedir.^{48,49} Çin'in artan ekonomik gücü bunu kolaylaştırdığı düşünülebilir.

Ekonomik krizde beş büyük ekonomiden bir olan Çin'in diğerlerine göre daha az etkilendiği bu yüzden krize karşı direncinin de diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür ve Çin, pazarını başarılı bir şekilde kullanması sayesinde kendisini günümüzün en büyük iki ekonomiden birisi konumuna getirmiştir. Nitekim bunu aşağıdaki tablolardan görebiliyoruz. Bu durum Çin'in ekonomik gücüne bağlanabilir.

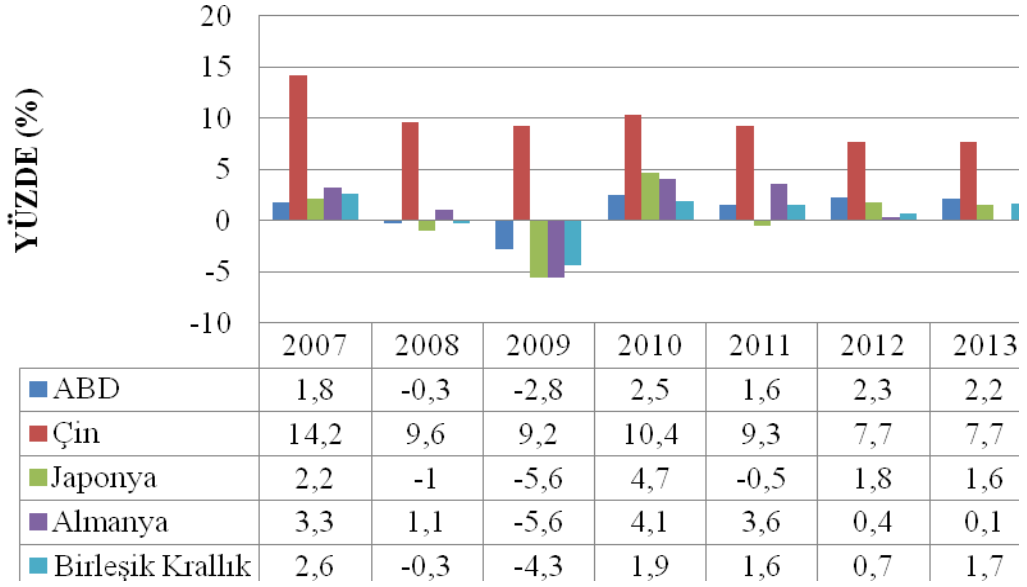
⁴⁶ Bkz.: Roland Vogt, "Europe and China after the Global Financial Crisis", in **Europe and China Strategic Partner or Rivals?**, Ed. by. Roland Vogt, Hong Kong, Hong Kong University Press, 2012, pp. 219 – 228

⁴⁷ Evenett, **a.g.e.**, pp. 395-397

⁴⁸ Göktürk Tüysüzoğlu, "Angela Merkel'in Çin Ziyareti", **Uluslararası Politika Akademisi**, Temmuz 12,2014, <http://politikaakademisi.org/angela-merkelin-cin-ziyareti/> , Erişim Tarihi: 08.11.2014

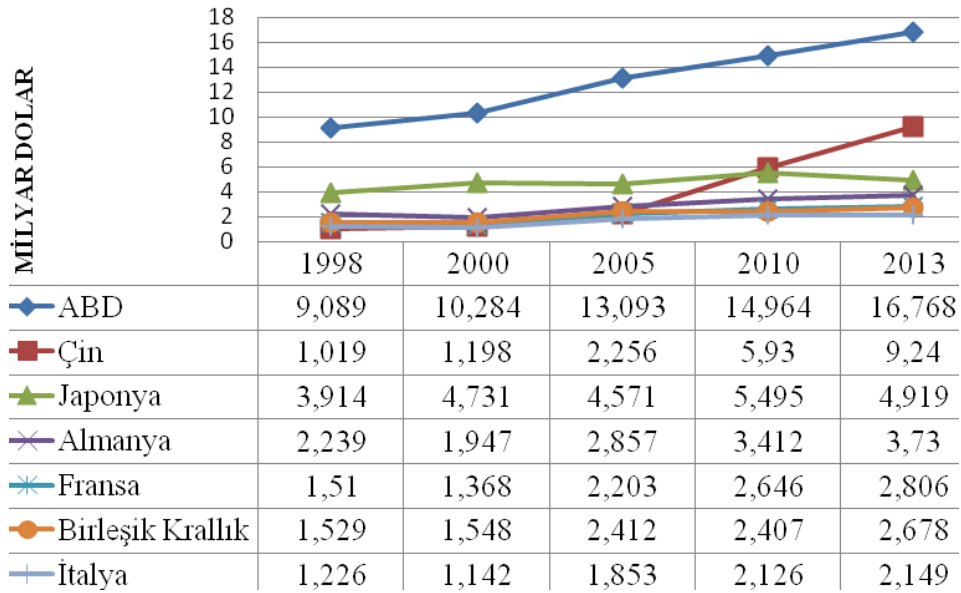
⁴⁹ Mehmet Özay-Kuala Lumbar, "Çin – Avrupa İlişkilerinde Gelecek 10 Yıl", **Dünya Bülteni**, Mart 24,2014, <http://www.dunyabulteni.net/haber/293221/cin-avrupa-iliskilerinde-gelecek-10-yil> , Erişim Tarihi: 30.10.2014

Şekil 4.1.1: GSYİH (GDP) Yıllık Büyüme Oranı

Kaynak: World Bank – 2014⁵⁰

Şekil 4.1.2: GSYİH (GDP) 1998-2013

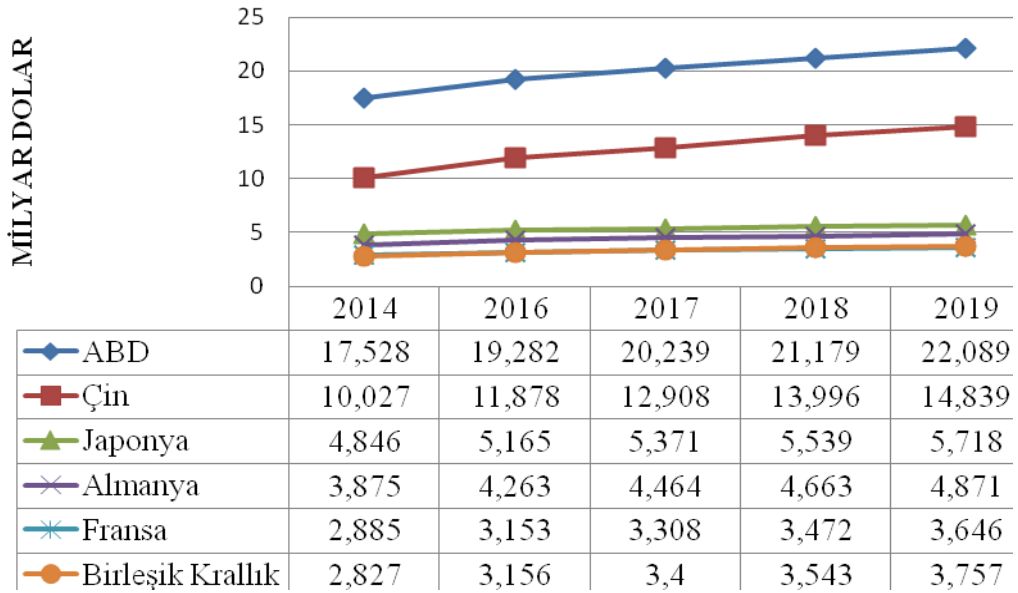
K

aynak: World Bank – 2014⁵¹, IMF – 2014⁵²

⁵⁰ World Bank, (2014), "GDP Growth (Annual %), <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG/countries> , Erişim Tarihi: 02.11.2014

⁵¹ World Bank, (2014), "GDP (Current \$), <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD> , Erişim Tarihi: 02.11.2014

Şekil 4.1.3: GSYİH (GDP) Tahmini Yıllık Rakamları

Kaynak: IMF - 2014⁵³

Eğer Çin bu büyüme oranını ve ekonomik gücünü doğru kullanmaya devam ettirebilirse gelecek yıllarda dünyanın en büyük ekonomik gücü olabilir. Günümüzde ekonomik gücün, askeri ve güvenlik harcamalarından daha ön plana çıktığını düşünürsek, gelecekte Çin'in ekonomik gücünü politik alanda da kullanması öngörülmektedir.⁵⁴ Nitekim ekonomik güç bir devletin en önemli silahı durumdadır. Küreselleşmenin hızlanarak devam edeceğini düşünürsek gelecekte de bu durumun devam edeceği düşünülebilir. Bununla beraber Çin'in gelecekte en önemli gücü olacağı tahmin edilmektedir.⁵⁵

Aşağıdaki tablolarda Çin'in yükselen bir grafiğinin olduğu ve gelecekte ABD'yi geçip ilk sırada yer alacağı ekonomik verilerle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

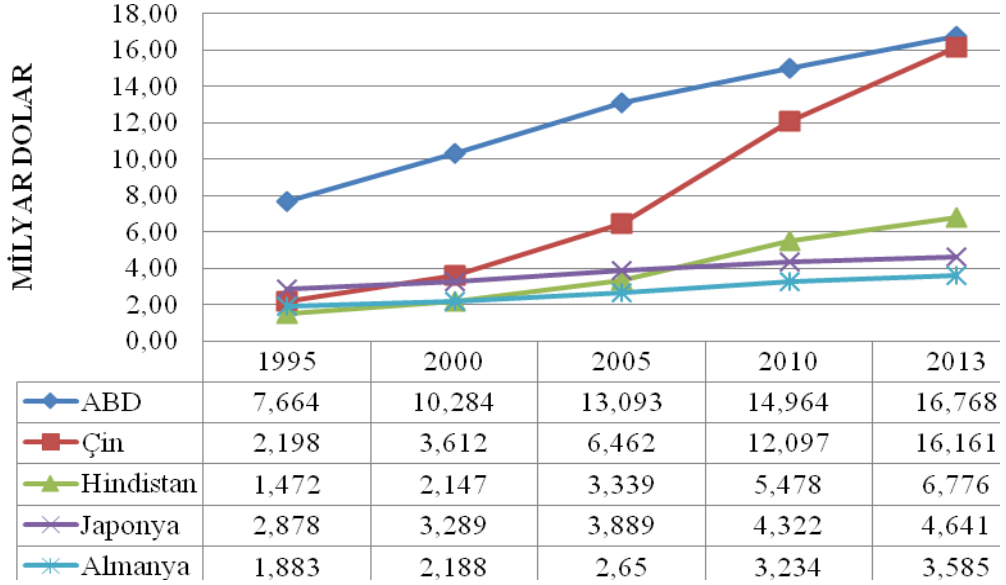
⁵² IMF, (2014), "Gross Domestic Product, Current Prices", <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=51&pr.y=4&sy=2012&ey=2019&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds> Erişim Tarihi: 29.10.2014

⁵³ A.g.e., <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=51&pr.y=4&sy=2012&ey=2019&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds> Erişim Tarihi: 29.10.2014

⁵⁴ Turgut Demirtepe – Hasan Selim Özerten, "Yükselen Tehdit Karşısında Çin'in Yumuşak Güç Siyaseti: Politikalar ve Sınırlılıkları", **Bilkent Üniversitesi Bilgi**, Bahar 2013, Sayı. 65, s. 105 - 110

⁵⁵ John Mearsheimer, "Why China Cannot Rise Peacefully", **Youtube**, Ekim 26, 2012, <https://www.youtube.com/watch?v=CXov7MkgPB4> , Erişim Tarihi: 17.12.2014

Şekil 4.1.4: GSYİH (GDP) Satın Alma Gücü Paritesi (PPP) 1995-2013

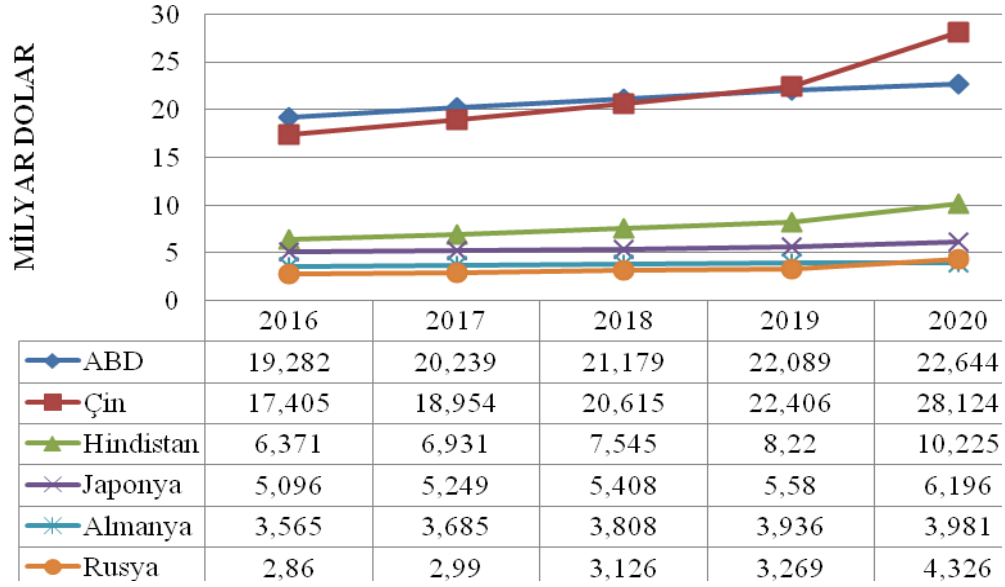

Kaynak: IMF – 2014⁵⁶, World Bank – 2014⁵⁷

⁵⁶ IMF, (2014), “Gross Domestic Product Based on Purchasing-Power-Parity (PPP) Valuation of Country GDP,
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=68&pr.y=15&sy=2012&ey=2019&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=924%2C922%2C134%2C534%2C158%2C111&s=PPPGDP&grp=0&a=>, Erişim Tarihi: 29.10.2014

⁵⁷ World Bank, (2014), “GDP, PPP (Current International \$),
http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.PP.CD?order=wbapi_data_value_2010+wbapi_data_value+wbapi_data_value-first&sort=desc, Erişim Tarihi: 02.11.2014

Şekil 4.1.5: GSYİH (GDP) Satın Alma Gücü Paritesi (PPP) Tahmini Yıllık Rakamları

Kaynak: IMF – 2014⁵⁸, Euromonitor International from National Statistics - 2013⁵⁹

4.2. Ekonomik Kriz ve Sonrasında AB - Çin İlişkileri Hakkında

AB, Çin'in ekonomik gücünden yararlanarak ekonomik krizin etkilerini azaltmaya çalıştığı⁶⁰ ve bu yüzden Çin ile olan diyaloglarını sıklaştırdığı ve bu sayede Çin yatırımları AB pazarına daha rahat girdiği görülmüştür.

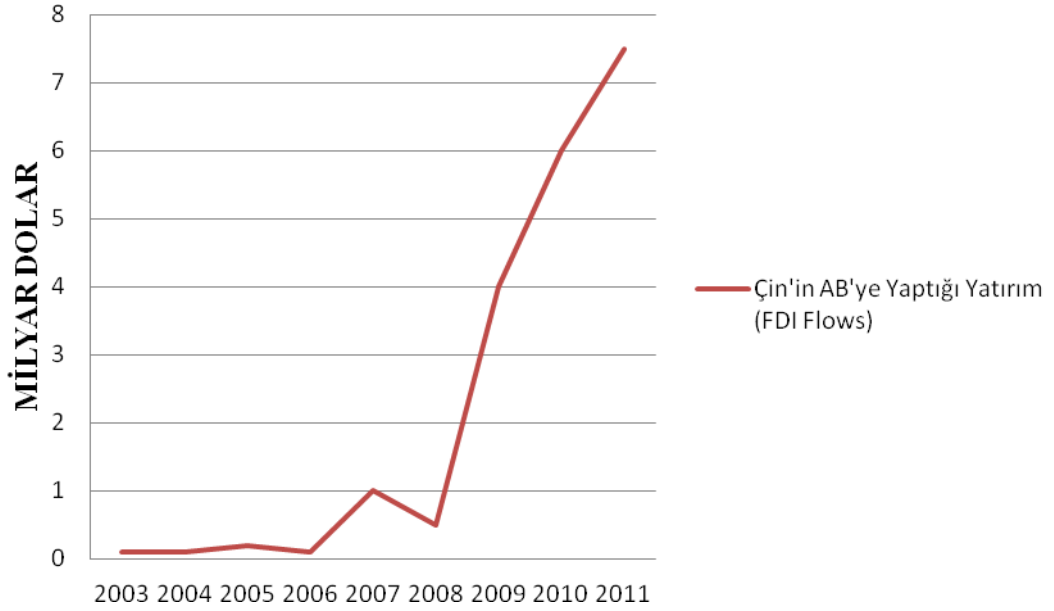
⁵⁸ IMF, (2014), **A.g.e.**,

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=68&pr.y=15&sy=2012&ey=2019&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=924%2C922%2C134%2C534%2C158%2C111&s=PPPGDP&grp=0&a=>, Erişim Tarihi: 29.10.2014

⁵⁹ Euromonitor International, “Top 5 Largest Economies in 2020: China and Russia Displace USA and Germany Respectively”, February 25,2013, <http://blog.euromonitor.com/2013/02/top-5-largest-economies-in-2020-china-and-russia-displace-usa-and-germany-respectively.html>, Erişim Tarihi: 15.11.2014

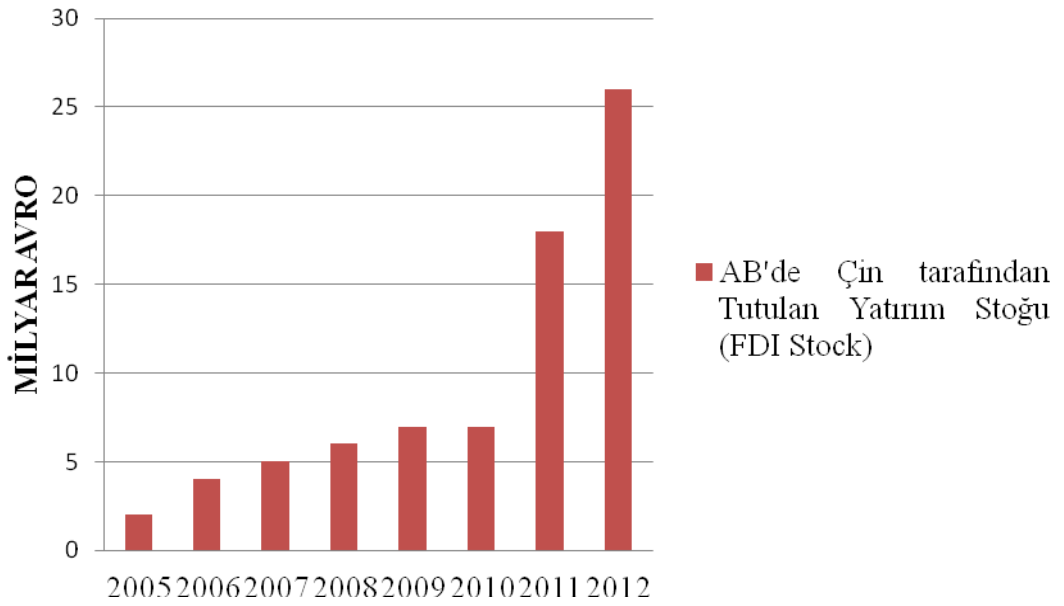
⁶⁰ CRI Online, “Çin – AB Arasında Buzlar Eriyor”, Eylül 22, 2012, <http://turkish.cri.cn/757/2012/09/22/141s143213.htm>, Erişim Tarihi: 15.10.2013

Şekil 4.2.1: Çin'in AB'ye Yaptığı Yatırım Akışı (FDI Flows)

Kaynak: Antwerp Management School 2013/2014⁶¹

Şekil 4.2.2: Çin Tarafından Tutulan Yatırım Stoğu (FDI Stock)

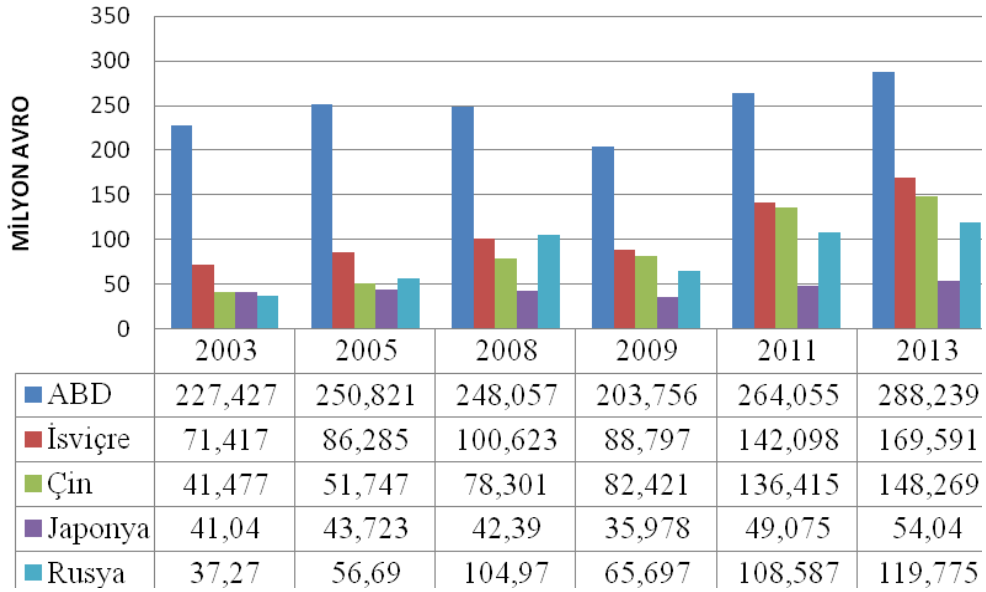
Kaynak: Deutsche Bank Research⁶²

⁶¹ Antwerp Management School, "Euro-China Investment Report 2013/2014", 26.09.2013, pp. 10

Bununla birlikte Çin, AB pazarındaki konumunu kaybetmemiş aksine gelişim göstermiş; ihracat ve ithalat rakamlarında sürekli artış kaydedilmiştir. AB'nin ihracat yaptığı ülkeler sıralamasında üçüncü, ithalat sıralamasında ise ilk sırada yer almaktadır.

AB – Çin arasında gerçekleşen toplam ticaret rakamları ekonomik kriz döneminde nispeten azalsa da artma eğilimi göstermiştir. İki arasındaki bu ekonomik bağ güçlenerek devam etmiştir. Çin'in ekonomik gücü ve pazarı ilişkilerin devamlılığı açısından önemli bir konumda yer aldığı düşünülebilir. Nitekim AB büyük bir ekonomik entegrasyon Çin ise büyük bir pazardır.

Şekil 4.2.3: AB'nin Ülkelere İhracı

Ka

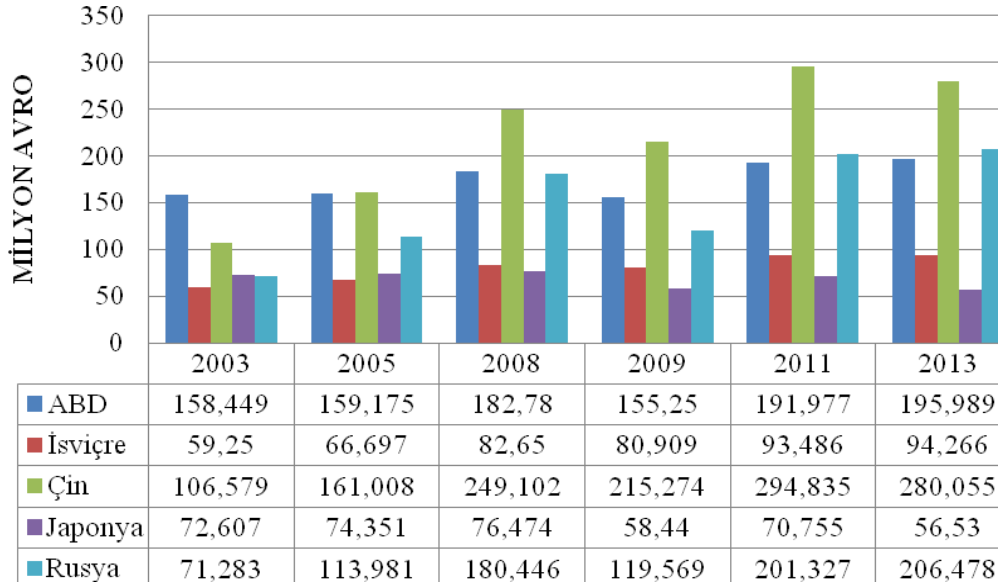
Ynak: Eurostat⁶³

⁶² Syetam Hansakul, "China – EU Relations: Gearing Up for Growth", **Deutsche Bank Research**, July 31, 2014, pp.11

⁶³ Eurostat, "Extra-EU Trade by Partner"

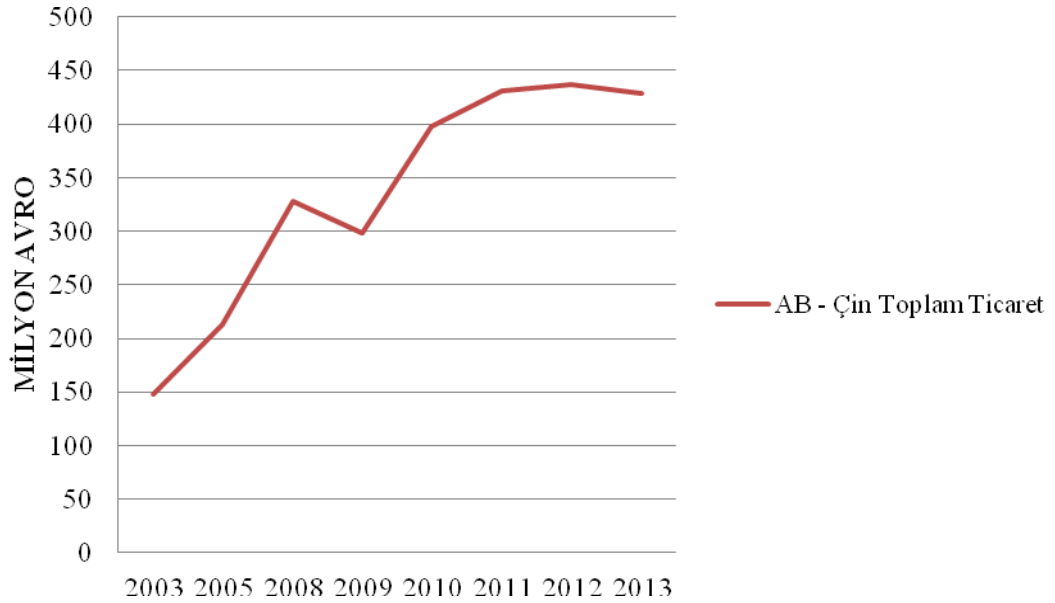
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ext_lt_maineu&lang=en , Erişim Tarihi: 14.11.2014

Şekil 4.2.4: AB'nin Ülkelerden Yaptığı İthalat

Kaynak: Eurostat⁶⁴

Şekil 4.2.5: AB - Çin Toplam Ticaret

Kaynak: European Commission – 2014⁶⁵

⁶⁴ A.g.e., http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ext_lt_maineu&lang=en , Erişim Tarihi: 14.11.2014

⁶⁵ European Commission, “European Union Trade Goods with China” , August 27, 2014, pp.4

Ekonomik kriz ile birlikte AB – Çin ilişkileri gelişerek devam ettiğini yukarıdaki verilerle görebiliyoruz. Bunun nedenine bakıldığında Çin'in ekonomik gücünün yanı sıra AB'nin dış politikaya daha liberal yaklaşması⁶⁶ Çin ile olan ilişkilerine yansımış olabileceği düşünülebilir. Nitekim günümüz küresel politikasında ekonomik gücün devletler arası ilişkide en önemli hatta ilk sırada yer alabileceğini varsayarsak AB – Çin ilişkilerinin gelişmesini buna bağlayabiliriz.

Bu gelişimle birlikte Çin, ekonomik krizin yarattığı bu ortamda üye ülkelerle ikili ilişkilerini daha sıklaştırdığı görülmüştür. Örneğin; Çin, 2010 yılında Yunanistan'ın Piraeus limanının bir kısmını devralmıştı.⁶⁷ 2012 yılında Macaristan Çin'den bir milyon Avro karşılığında özel kredi almıştı. Çin'in ekonomik krizden istifade ederek üye ülkelere sinsice yaklaştığı ve hatta Çin'in ikili ilişkileri geliştirerek AB'yi böleceği bile dile getirilmektedir.⁶⁸

Bu durumun olasılığı üzerinde yorum yapmak şu an için mümkün olmasa bile AB – Çin ilişkilerinin jeo-politik bir ilişkiden çok jeo-ekonomik bir ilişki olarak düşünürsek ileride ilişkilerin ne seviyeye gelebileceği ile ilgili değerlendirmelerde bulunabiliriz. Zira Çin'in ekonomik gücünün artacağı varsayımında bulunursak - ki ekonomik veriler gücünün artacağını söylüyor – Avrupa politikasında önemli bir konuma geleceği düşünülebilir.⁶⁹

Günümüzde bile Çin'in Avrupa karar vericilerini nasıl etkilediği görülmektedir. Çin, çıkarlarına aykırı bir durum tespitinde veya hassasiyetlerinin gözetilmediğini fark ettiğinde ekonomik gücünü yaptırımlarından faydalanmaktadır. Örneğin; Çin, Carrefour'un sürgündeki Tibetli lider Dalai Lhama'yı finanse ettiğini duyunca Çin'de bulunan hipermarketlerini ve hatta Çin pazarında bulunan Fransız şirketlerini

⁶⁶ Bkz.: Dinç, **a.g.e.**, s.89-121

⁶⁷ Hürriyet, “Çin Girit Adsına Göz Koydu”, Haziran 19,2014, <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/26641049.asp>, Erişim Tarihi: 22.11.2014

⁶⁸ AB Haber, “Alman Basını: AB Yeni Bir Gizli Üyeye Sahip”, Kasım 14,2012, <http://www.abhaber.com/manset-haber/manset-haber/alman-basini-ab-yeni-bir-gizli-uyeye-sahip-046498>, Erişim Tarihi: 30.11.2012

⁶⁹ Konu ile ilgili bkz.: Murat Çiçek, “AB – Çin İlişkileri”, **ADOM e – bülten**, Aralık 2012, http://adom.anadolu.edu.tr/sites/adom.anadolu.edu.tr/files/bulten/aralik_2012/aralik_bulten/movie.swf, s. 11-12, Erişim Tarihi: 02.01.2013

kapatmakla tehdit etmiştir. Bu olay üzerine dönemin Fransa Cumhurbaşkanı Sarkozy özür dilemiştir.⁷⁰

Bunun dışında Londra Metropolitan Üniversitesi Dalai Lhama'ya fahri doktora verince Çin, 434 öğrencisini geri çağırmakla tehdit etmiş ve bunun üzerine rektör özür dilemiştir.⁷²

AB'nin Çin'e bağımlılığı gün geçtikçe devam edeceğini düşünürsek bu gibi durumları ilerleyen zamanlarda duyacağız anlamına gelmektedir.

5. Çin – ABD Rekabeti⁷³

Çin – ABD rekabeti AB – Çin ilişkilerini şekillendiren önemli bir faktördür. Bu bölümde de bu faktör açıklanmaya çalışılacaktır. Zira Çin – ABD rekabeti bu makalenin amacını oluşturmaktadır.

ABD ve Avrupa halkları Anglo-Sakson geleneğine sahip ve ortak geçmişleri olan topluluklardır.⁷⁴ Bu yüzden ikisi arasında olan bağ kuvvetlidir ve bu sayede AB ve ABD çok yakın müttefik ve ticaret ortağıdır. ABD, AB'nin kapasitesinin eksik kaldığı durumlarda insiyatif aldığı görülmüştür. Örneğin; AB'nin ortak savunma ve ordusu yoktur. Bu yüzden NATO Avrupa'nın savunmasını üstlenmiştir. Bu bağlamda NATO'nun çeşitli Avrupa ülkelerinde askeri üsleri mevcuttur.

NATO, sadece Avrupa'da değil doğuya doğru yani Asya-Pasifik bölgesine doğru yayılmaktadır. Bu da Çin'in rahatsızlık duymasına neden olmaktadır.⁷⁵ Çünkü Çin

⁷⁰ Warren W. Smith JR., **Tibet's Last Stand? The Tibetan Uprising of 2008 and China's Response**, Plymouth/United Kingdom, Rowman&Littlefield Publishers, Inc., 2010, pp. 272

⁷¹ Jacques, **a.g.e.**, s.316-317

⁷² **A.g.e.**, s.317-318

⁷³ Çin – ABD rekabeti; askeri, siyasi, ekonomik, teknolojik ve kültürel alanlarda küresel çapta birbirine karşı üstün olma durumuna denmektedir. Dünyanın Soğuk Savaştan sonra bu iki ülkenin rekabetine sahne olacağı hakkında çeşitli projeksiyonlar mevcuttur. Ayrıca konu ile ilgili bkz.: Örmeci, **a.g.e.**, s.1-14

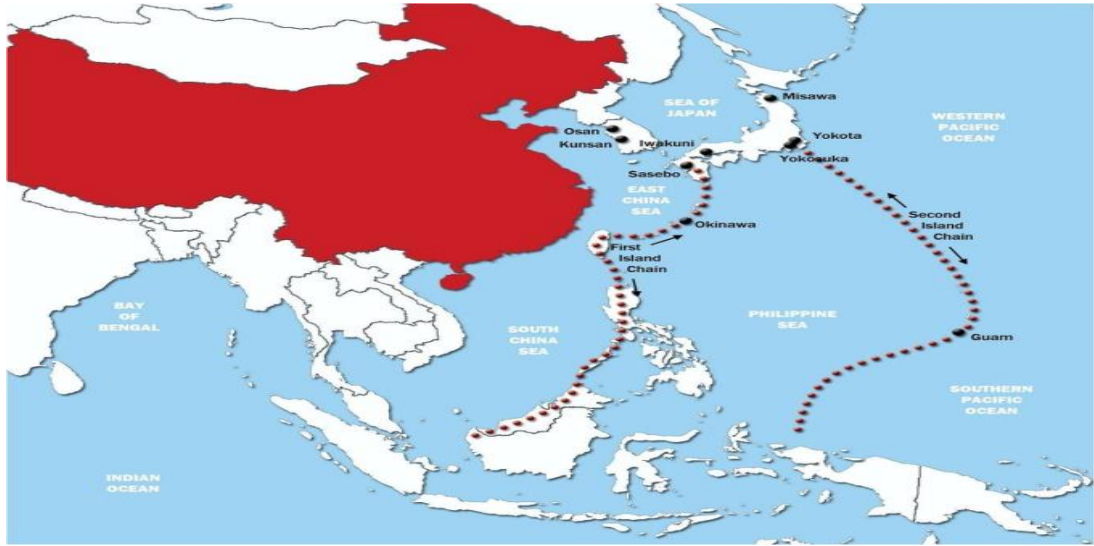
⁷⁴ Samuel Huntington, **Medeniyetler Çatışması**, Çev.Cem Soydemir-Mehmet Turan, İstanbul, Okuyan Us Yayınları, 2002, s.265-304

⁷⁵ Yılmaz, **a.g.e.**, s.81

ABD ve NATO üslerinin Çin'i çevrelemek amacını taşıdığına farkındadır.⁷⁶⁷⁷

Aşağıdaki resim bunu doğrular niteliktedir. ABD üslerinin konumu belirtilmektedir.

Şekil 5.1: İlk Ada ve İkinci Ada Zinciri⁷⁸

Askeri çevreleme Çin'i durdurmaya ve büyümesine engel teşkil etmeyecektir. Çünkü ekonomik etkenler silahlı caydırma ve askeri harcamaların yerini almıştır. En önemli silah, sermaye ve büyük bir ekonomidir.⁷⁹ Bu yüzden Çin büyük pazar kartını kullanarak siyasi amaç elde etmek niyetini taşımaktadır.⁸⁰ ABD'nin küresel rekabette olduğu Çin'i dengelemek ve durdurmak için savunma amaçlı eylemlerinin dışında elbette ekonomik bağımlılık yolunu da başvurmaktadır.

Şekil 5.2: Yabancı Direkt Yatırım Akışı (FDI Flows) 2005-2013

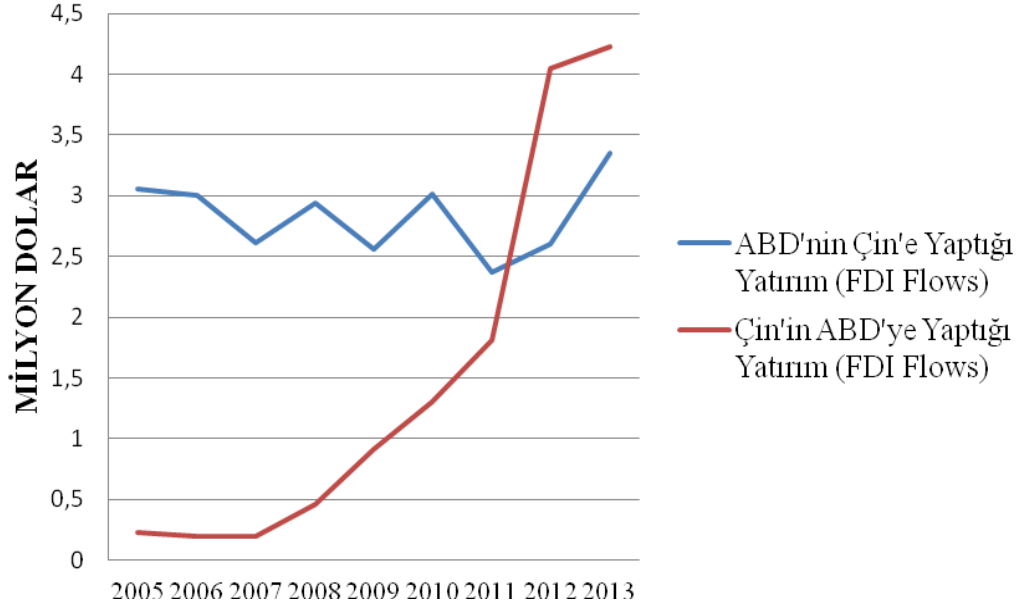
⁷⁶ Wikipedi, "First Island Chain", http://en.wikipedia.org/wiki/First_island_chain , Erişim Tarihi: 12.11.2014

⁷⁷ Want Chinese Times, "China to take Second Island Chain by 2020: Analyst", June,26, 2013, www.wantchinatimes.com/news-subclass-cnt.aspx?id=20130626000009&cid=1101 , Erişim Tarihi: 13.11.2014

⁷⁸ William Lowther, "US Study Urgens 'Offshore Control' Strategy for China", **Taipei Times**, June 12, 2014, <http://www.taipetimes.com/News/taiwan/archives/2014/06/12/2003592569> , Erişim Tarihi: 13.11.2014

⁷⁹ Jacques, **a.g.e.**, s.1-7

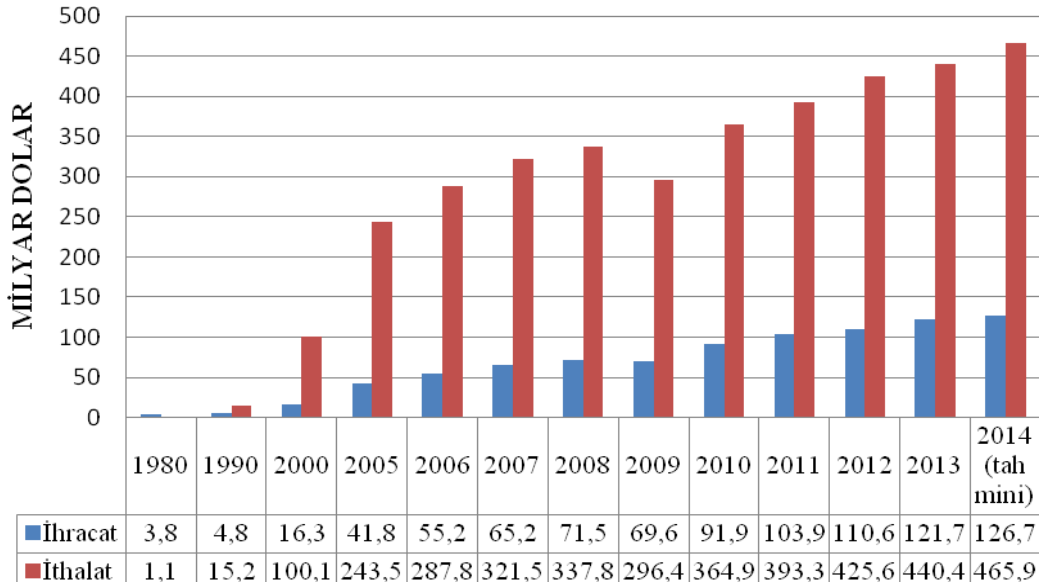
⁸⁰ **A.g.e.** s. 415- 435

K

aynak: Congressional Research Service - 2014 (Chinese Ministry of Commerce and United Nations)⁸¹

Şekil 5.3: ABD'nin Çin ile Yaptığı Mal Ticareti

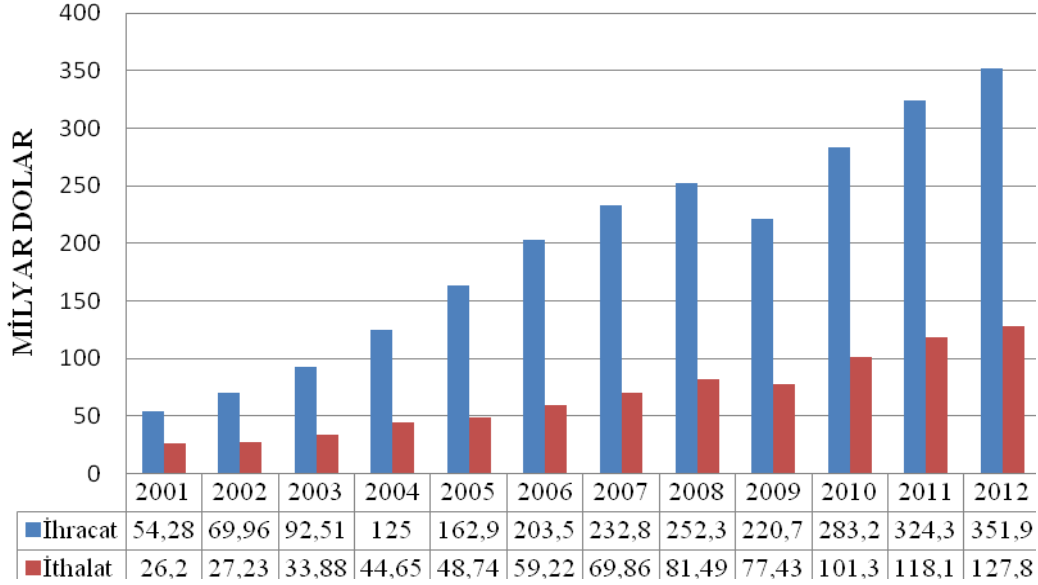

Kaynak: Congressional Research Service - 2014 (U.S. International Trade Commission DataWeb)⁸²

⁸¹ Wayne M. Morrison, "China – U.S. Trade Issues", Congressional Research Service, December 5, 2014, pp. 16

⁸² A.g.e., s. 3-4

Şekil 5.4: Çin'in ABD ile Yaptığı Mal Ticareti

Kaynak: Congressional Research Service - 2013 (Global Trade Atlas, U.S. International Trade Commission)⁸³

Bu veriler ışığında şu yorumu yapabiliriz; Çin'in ve ABD'nin ekonomik bir karşılıklı bağımlılığı oluşmuş ve her ikisi sıcak çatışmaya girdiğinde çok büyük bir ekonomik kriz yaşacaklarını göz önünde bulundurarak sıcak çatışma riskini almaktan kaçınacaklardır. Bu nedenle ki bu rekabet askeri ve savunma harcamaları dışında yeni pazarlar elde ederek ve siyasi gücünün etkisinden faydalanarak olmaktadır.⁸⁴ ABD'nin Asya-Pasifikteki varlığı bu rekabette Çin'i rahatsız etmekte ve buna karşın Çin'de ABD'nin nüfuz alanına girmeye çalışmaktadır.⁸⁵ Bu da Avrupa kıtasıdır. Nitekim Çin, AB ve üye ülkelerle ekonomik bağını kurmuş ve siyasi diyaloglar geliştirmiştir. Yer yer ekonomik gücünü kullanarak siyasi amaçlarını gerçekleştirebilmektedir. Bu sayede Çin, Batı sermayesini pazarına çekmekte ve ekonomik güç elde etmektedir.⁸⁶ Bu gücünü siyasi güce çevirmekte ve kendisini Avrupa siyasi arenasında hissettirmektedir. Bunu yapmasındaki amaç ABD'nin

⁸³ Michael F. Martin, "What's Difference? – Comparing U.S. and Chinese Trade Data", **Congressional Research Service**, February 25, 2013, pp. 2

⁸⁴ Heywood, a.g.e., s. 605

⁸⁵ Steve Chan, **Soft Deterrence, Passive Resistance: American Lenses, Chinese Lessons**, Matthew B. Ridgway Center, University of Colorado, 2005, pp. 23

⁸⁶ Ragıp Kutay Karaca, **Güç Olma Stratejisi Çin**, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2008, s. 93-111

Asya-Pasifik bölgesinde varlığının dışında küresel rekabet dolayısıyla ABD'nin Avrupa'daki ekonomik ve siyasi üstünlüğünü kendi lehine çevirmektir.⁸⁷ Ama AB Çin'e ambargolar ve kısıtlamalar koymaktadır. Bu yüzden Çin üye ülkelerle ikili ilişki geliştirmeye daha yatkındır. Ayrıca Çin, Batı'nın zamanında kendisini hor görmesinin yarattığı tarihsel geçmişinin etkisinde ilişkilerini sürdürmektedir.⁸⁸ Bunun için günümüz koşulları gereği Avrupa ülkelerini iktisaden kendisine bağımlı yaparak siyasi bir üstünlük kurmaya çalışmaktadır. Ama Çin'in insan hakları ihlali başta olmak üzere demokrasiden yoksun olması AB'nin mesafeli yaklaşmasına neden olmakta ve ABD ve Avrupa arasında olan bağdan dolayı Çin ile olan ilişkilere yansımaktadır.⁸⁹ Buna karşın Çin AB'nin bölünmüş yapısından istifade ederek bu sorunları aşmaya çalışmaktadır. Küresel ölçekteki Çin – ABD rekabetinden dolayı Çin, Avrupa ile olan ilişkilerine önem vermekte ve burada önemli bir aktör konumuna gelmeyi düşünmektedir. Nitekim 2012 yılında AB üyesi olan Orta ve Doğu Avrupa ülkelerini Pekin'e davet etmiş ve Çin'in de içinde yer alacağı yeni bir Avrupa Birliğinden söz edilmiştir.⁹⁰

Bu olasılığın olup olmayacağı ile ilgili çeşitli değerlendirmelerde bulunabilir. Ama Çin'in ekonomik gücünü kullanarak belli adımlar attığını söylenebilir. Bunu yaparken kendine güvenerek ve emin bir şekilde yapmaktadır. AB veya Avrupa ile olan ilişkileri de buna dayanmaktadır. Kendine güvenerek ilişkileri ilerletmekte ve ABD ile olan rekabetinin etkisiyle adım atmaktadır.

Sonuç

Ekonomik güç, siyasi ve askeri güçten önce geldiği düşünülmektedir. Zira askeri harcamalar ve siyasi güç konumuna gelebilmek için bir ülkenin ekonomik yönden zengin olması gerekmektedir.⁹¹ Çin ise ekonomik gücünü kullanarak Dünya

⁸⁷ Jacques, **a.g.e.**, s. 415-435

⁸⁸ **A.g.e.**, s. 86-93

⁸⁹ Medeiros, **a.g.e.**, s. 124

⁹⁰ AB Haber, "Alman Basını: AB Yeni Bir Gizli Üyeye Sahip", Kasım 14,2012, <http://www.abhaber.com/manset-haber/manset-haber/alman-basini-ab-yeni-bir-gizli-uyeye-sahip-046498>. Erişim Tarihi: 30.11.2012

⁹¹ Jacques, **a.g.e.**, s. 19-22

siyasetinde önemli konuma gelmeye çalışmaktadır.⁹² Ve ABD ile olan rekabetinden dolayı Avrupa arenasında söz sahibi olmaya çalıştığı düşünülmektedir.⁹³ Bu yüzden AB ile olan ilişkilerine önem vermiştir. AB'deki ekonomik krizi ve bölünmüş yapısını kullanarak ABD'nin buradaki üstünlüğüne son vermek ve ABD'nin Asya'nın önemli bir aktörü olduğu fikrinden hareketle Çin'in de Avrupa'nın önemli bir aktörü ve Çinsiz bir Avrupa'nın düşünülmemeyeceğini planlamakta ve buna göre hareket ettiği düşünülmektedir.⁹⁴ Zira ekonomik gücünü kullanarak Avrupa pazarında yer almakta ve yer yer bunu siyasi güce çevirmektedir. Bununla birlikte Avrupa'da ekonomik sorunların neden olduğu yükselen aşırı sağ AB'yi güçsüzleştirmektedir⁹⁵ ve Çin'in bundan istifade ettiği düşünülebilir. Bu durumu da kullanarak Avrupa'nın ekonomi ve siyasi arenasında görünmeye çalıştığı yorumunda bulunabilir.

Çin'in bu gibi hedefleri gerçekleştirmek istemesinin nedenleri arasında şunlar gözükmektedir; öncelikle Batı sermayesi Çin için vazgeçilmez bir unsurdur. Bu yüzden Batı sermayesini kendisine bağımlı hale getirmeye çalışmaktadır zira bunu başarmış gibi gözükmektedir. Bu sayede Batı sermayesini Asya'ya daha doğrusu Çin'e akşını devam ettirmek için çalışmaktadır. Çin, AB'nin ABD ile olan ticari bağımlı kendi lehine çevirmek istemektedir. Bunun yanında Batı'nın Çin'i zamanında küçük düşürmesi ve aşağılaması Çinlilerin hala belleklerinde taze olduğu için bunu bir intikam yarışına dönüştürdüğü de seçenekler arasındadır.

Bunun bir intikam yarışından daha fazlası olduğu söylenebilir. Çin günümüz siyasi yaşamına entegre olmaya çalışmakta ve Batı'nın kurallarıyla hareket etmeyi kabul ettiği görülmektedir. Sabır ve sadakatle düzene ayak uydurmakta, dünyanın en önemli gücüne dönüşmeyi beklemektedir. Bunun için AB ile olan ilişkiler mühimdir. AB, Çin için hem ekonomik partner hem de Batı ile olan ilişkilerinde önemli bir basamaktır. Amaç Batı'nın siyasi ve ekonomik üstünlüğünü elinden alıp eskiden

⁹² Ozan Örmeci, "John Mearsheimer'a Göre 21. Yüzyılda ABD – Çin Rekabeti", **Uluslararası Politika Akademisi**, Kasım 05, 2014, <http://politikaakademisi.org/john-mearsheimera-gore-21-yuzyilda-abd-cin-rekabeti/>, Erişim Tarihi: 15.12.2014

⁹³ Chan, **a.g.e.**, pp. 23

⁹⁴ Jean-Pierre Cabestan, "European Union – China Relations and The United States", **Asian Perspective**, Vol. 30, No.4, Special Issue on "Rising China's Foreign Relations", 2006, pp. 34- 37

⁹⁵ Konu ile ilgili ayrıca bkz.: Murat Çiçek, "Avrupa ve Birlik!", **Uluslararası Politika Akademisi**, Haziran 17, 2013, <http://politikaakademisi.org/avrupa-ve-birlik/>, Erişim Tarihi: 17.06.2013

olduğu gibi dünyanın merkezi olan Asya'ya doğal olarak Çin'e taşımaktır. Nitekim Mearsheimer'e göre AB düşüşte Çin ise yükselen bir güçtür.⁹⁶ AB ile olan ilişkiler bu seviyede devam ettiği sürece ileriki dönemlerde Çin'e karşı olan sınırlamalar ve ambargolar kalkma ihtimali yüksektir. Zira Çin geleceğin süper gücü olacağı düşünöldüğünde dünya ile birlikte doğal olarak Avrupa'da buna ayak uyduracak ve bu yeni kurala göre hareket etme durumunda kalacaktır. Günümüzde dahi Çin'in ekonomik yaptırımları görölmüşken bunun yakın gelecekte olacağı yorumu yapılabilir.

Kaynakça

- AB Haber, "Alman Basını: AB Yeni Bir Gizli Üyeye Sahip" başlıklı haber, Kasım 14,2012, <http://www.abhaber.com/manset-haber/manset-haber/alman-basini-ab-yeni-bir-gizli-uyeye-sahip-046498>. , Erişim Tarihi: 30.11.2012
- Antwerp Managment School, "Euro-China Investment Report 2013/2014", 26.09.2013, pp. 10
- BERSICK, Sebastian, "Europe in Asia", **International Relations of Asia**, Ed. by. David Shambaugh, Michael Yahuda, , Lanham/USA, Rowman&Littlefield Publishers, INC., 2008, p.104-118
- BERSCIK, Sebastian, v.d., **Multiregionalism and Multilateralism Asian-European Realitions in a Global Context**, Amsterdam, Amsterdam University Press, 2006

⁹⁶ John Mearsheimer, "2013 Strategy Conference Keynote – John Mearsheimer, University of Chicago", **Youtube**, Nisan 11,2013, <http://www.youtube.com/watch?v=V3M3RxxzJSfU> , Erişim Tarihi: 17.12.2014

- CABESTAN, Jean-Pierre, “European Union – China Relations and The United States”, **Asian Perspective**, Vol. 30, No. 4, Special Issue on “Rising China’s Foreign Relations”, 2006, pp. 34 – 37
- CASARINI, Nicola, “The EU-China Partnership: 10 Years on” **EUISS – European Union Institute for Security Studies**, No. 35 (Brief Issue), October 2013, pp.1-4
- CHAN, Steve, **Soft Deterrence, Passive Resistance: American Lenses, Chinese Lessons**”, Matthew B. Ridgway Center, University of Colorado, 2005
- CRI Online, “Çin – AB Arasında Buzlar Eriyor” başlıklı haber, Eylül 22,2012, <http://turkish.cri.cn/757/2012/09/22/141s143213.htm> , Erişim Tarihi: 15.10.2013
- ÇİÇEK, Murat, “Avrupa ve Birlik!”, **Uluslararası Politika Akademisi**, Haziran 17,2013, <http://politikaakademisi.org/avrupa-ve-birlik/> , Erişim Tarihi: 17.06.2013
- ÇİÇEK, Murat, “AB – Çin İlişkileri”, **ADOM e – bülten**, Aralık 2012, http://adom.anadolu.edu.tr/sites/adom.anadolu.edu.tr/files/bulten/aralik_2012/aralik_bulten/movie.swf , s. 11-12, Erişim Tarihi: 02.01.2013
- DEMİRTEPE, Turgut – Hasan Selim Özeren, “Yükselen Tehdit Karşısında Çin’in Yumuşak Güç Siyaseti: Politikalar ve Sınırlılıklar”, **Bilkent Üniversitesi Bilig**, Sayı: 65, Bahar 2013, s. 95 – 118
- DİNÇ, Cengiz, “Sivil Güç – Realist Oyuncu İkileminde Avrupa Birliği’nin Küresel Konumu”, **Uluslararası Hukuk ve Politika**, Cilt:7, Sayı: 28, 2011, s. 89 – 124
- EFEGİL, Ertan – Nezih Müsaoğlu, “Soğuk Savaş Sonrası Dönemin Uluslararası Sisteminin Yapısına İlişkin Görüşler Üzerine Bir Eleştiri”, **Gazi Akademik Bakış**, Cilt: 2, Sayı: 4, Yaz 2009, s. 1 – 24

- Eurostat, “Extra-EU Trade by Partner”
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ext_lt_maineu&lang=en , Erişim Tarihi: 14.11.2014
- European Commission, “European Union Trade Goods with China” , August 27, 2014, pp.4
- Euromonitor International, “Top 5 Largest Economies in 2020: China and Russia Displace USA and Germany Respectively”, February 25,2013,
<http://blog.euromonitor.com/2013/02/top-5-largest-economies-in-2020-china-and-russia-displace-usa-and-germany-respectively.html> , Erişim Tarihi: 15.11.2014
- European Commission, “Country Strategy Paper on China, 2002-2006”, 2001, pp. 6 – 42
- EVENETT, Simon J., v.d., “What is Holding Back EU Exports to China”, **Journal of Economic Integration**, Vol. 28, No.3, September 2013, pp. 393 – 405
- HANSAKUL, Syetam, “China – EU Relations: Gearing Up for Growth”, **Deutsche Bank Research**, July 31, 2014, pp.11
- HEYWOOD, Andrew, **Küresel Siyaset**, Çev.Nasuh Uslu – Haluk Özdemir, Ankara, Adres Yayınları, Şubat 2013, s. 133-134
- HUNTINGTON, Samuel, **Medeniyetler Çatışması**, Çev.Cem Soydemir-Mehmet Turan, İstanbul, Okuyan Us Yayınları, 2002, s.265-304
- Hürriyet, “Çin Girit Adsına Göz Koydu” başlıklı haber, Haziran 19,2014,
<http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/26641049.asp>, Erişim Tarihi: 22.11.2014
- IMF, (2014), “ Gross Domestic Product, Current Prices”,
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=51&pr.y=4&sy=2012&ey=2019&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds> Erişim Tarihi: 29.10.2014

- IMF, (2014), “Gross Domestic Product Based on Purchasing-Power-Parity (PPP) Valuation of Country GDP”, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=68&pr.y=15&sy=2012&ey=2019&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=924%2C922%2C134%2C534%2C158%2C111&s=PPPGDP&grp=0&a=> , Erişim Tarihi: 29.10.2014
- JACQUES, Martin, **When China Rules The World: The Rise of the Middle Kingdom and the End of the Western World**, London, Penguin Books, 2012
- KARACA, Ragıp Kutay, **Güç Olma Stratejisi Çin**, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2008, s. 93-111
- KIM, Samuel S., “The Evolving Asian System”, Ed. by. David Shambaugh, Michael Yahuda, **International Realitions of Asia**, Lanham/USA, Rowman&Littlefield Publishers, INC., 2008, p. 35-53
- KISSINGER, Henry, **Does America Need a Foreign Policy? : Toward a Diplomacy fort he 21st Century**, London, Simon&Schuster, 2002
- KPMG Global China Practice, “Investment in China: Number and Trends”, 2013, pp. 3-23
- KIZILTAN, Alaattin, “Tek Kutuplu Bir Dünyada Çin Halk Cumhuriyeti’nin Süper Güç Olabilirliği”, **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:5, Sayı:1, t.y. , s.46
- LOWTHER, William, “US Study Urgens ‘Offshore Control’ Strategy for China”, **Taipei Times**, June 12,2014, <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2014/06/12/2003592569/1> , Erişim Tarihi: 13.11.2014
- MARTIN, Michael F., “What’s Diffrence? – Comparing U.S. and Chinese Trade Data”, **Congressional Research Service**, February 25,2013, pp. 1 – 8

- McMILLIAN, Stuart, “Europe’s Arms Trade with China”, **The Strategist**, February 11, 2014, <http://www.aspistrategist.org.au/europes-arms-trade-with-china/> , Erişim Tarihi: 15. 11. 2014
- MEDEIROS, Evans S., **China’s International Behavior: Activism, Opportunism and Diversification**, Santa Monica/Los Angeles, RAND Corporation, 2009
- MEARSHEIMER, John, “2013 Strategy Conference Keynote – John Mearsheimer, University of Chicago”, **Youtube**, Nisan 11, 2013, <http://www.youtube.com/watch?v=V3M3RxxJSfU> , Erişim Tarihi: 17.12.2014
- MEARSHEIMER, John, “Why China Cannot Rise Peacefully”, **Youtube**, Ekim 26, 2012, <https://www.youtube.com/watch?v=CXov7MkgPB4> , Erişim Tarihi: 17.12.2014
- MORRISON, Wayne M., “China – U.S. Trade Issues”, **Congressional Research Service**, December 5, 2014, pp. 1 – 54
- Observatory of Economic Complexity, “Çin Tarafından İthalat ve İhracat”, http://atlas.media.mit.edu/explore/tree_map/hs/export/chn/all/show/2012/, Erişim Tarihi: 25.12.2014
- OECD, “FDI Flows by Partner Country”, http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=FDI_FLOW_PARTNER , Erişim Tarihi: 11.12.2014
- ÖRMECİ, Ozan, “21. Yüzyılda ABD-Çin Rekabeti”, **SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 29, 2013, s.1-14
- ÖRMECİ, Ozan, “John Mearsheimer’a Göre 21. Yüzyılda ABD – Çin Rekabeti”, **Uluslararası Politika Akademisi**, Kasım 05, 2014, <http://politikaakademisi.org/john-mearsheimera-gore-21-yuzyilda-abd-cin-rekabeti/> , Erişim Tarihi: 15.12.2014
- ÖZAY, Mehmet - Kuala Lumpur, “Çin – Avrupa İlişkilerinde Gelecek 10 Yıl”, **Dünya Bülteni**, Mart 24,2014,

<http://www.dunyabulteni.net/haber/293221/cin-avrupa-iliskilerinde-gelecek-10-yil> , Erişim Tarihi: 30.10.2014

- SALMON, Trevor, “United in its Diversity (or Distunited in Adversary): That is The Question for the European Union and European Security and Defence Policy”, **Perspectives on European Politics and Society**, Vol. 5, No.3, 2004, pp.447-468
- SANGIOVANNI, Mette Eilstrup, “Why a Common Security and Defence Policy is Bad for Europe”, **Survival**, Vol.45, No. 3, 2011, pp.193-206
- SMITH JR., Warren W., **Tibet’s Last Stand? The Tibetan Uprising of 2008 and China’s Response**, Plymouth/United Kingdom, Rowman&Littlefield Publishers, Inc., 2010
- SNYDER, Francis, **The European Union and China: 1949-2008**, Portland/Oregon, Hart Publishing, 2009
- TÜYSÜZOĞLU, Göktürk, “Angela Merkel’in Çin Ziyareti”, **Uluslararası Politika Akademisi**, Temmuz 12,2014, <http://politikaakademisi.org/angela-merkelin-cin-ziyareti/> , Erişim Tarihi: 08.11.2014
- VOGT, Roland, “Europe and China after the Global Financial Crisis”, **Europe and China Strategic Partner sor Rivals?**, Ed. by. Roland Vogt, Hong Kong, Hong Kong University Press, 2012, pp. 219 – 228
- Voice of America (VOA), (2013), “Chinese Military’s Secret to Success: European Engineering” <http://www.voanews.com/content/chinese-military-secret-to-success-european-engineering/1814104.html>, Erişim Tarihi: 15.11.2014
- WALLERSTEIN, Immanuel, **Bildiğimiz Dünyanın Sonu**, Çev.Tuncay Birkan, İstanbul, Metis Yayınları, Nisan 2012, s.44-46
- Want Chinese Times, “China to take Second Island Chain by 2020: Analyst”, June,26, 2013, www.wantchinatimes.com/news-subclass-cnt.aspx?id=20130626000009&cid=1101 , Erişim Tarihi: 13.11.2014

- Wikipedia, “First Island Chain”,
http://en.wikipedia.org/wiki/First_island_chain , Erişim Tarihi:12.11.2014
- World Bank,(2014), “GDP Growth (Annual %)”,
<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG> , Erişim Tarihi:
02.11.2014
- World Bank, (2014), “GDP (Current \$),
<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD> , Erişim Tarihi:
02.11.2014
- World Bank, (2014), “GDP, PPP (Current International \$),
http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.PP.CD?order=wbapi_data_value_2010+wbapi_data_value+wbapi_data_value-first&sort=desc ,
Erişim Tarihi: 02.11.2014
- YILMAZ, Muzaffer Ercan, “Soğuk Savaş Sonrasında Yeni Dünya Düzeni”,
Akademik Bakış, No: 17, Temmuz-Ağustos-Eylül 2009, s.1 – 14
- YILMAZ, Sait, “Yükselen Güç Çin’in Güvenlik Politika ve Stratejileri”,
Stratejik Araştırmalar Dergisi, Cilt:2, Sayı:1, 2008, s. 77 – 98